AKPINAR

Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi

YIL: 4 SAYI: 19 OCAK-ŞUBAT 2009 ISSN: 1306-3731

www.akpinardergisi.com

SAHİBİ VE SORUMLUSU
İsmail ÖZMEL
ismailozmel@hotmail.com

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Dr. Nedim BAKIRCI
nedimbakirci@hotmail.com
akpinardergisi@hotmail.com

YAYIN KURULU
İsmail ÖZMEL
Dr. Nedim BAKIRCI
Kibar AYAYDIN

DANIŞMA KURULU (HAKEM HEYETİ)
Prof. Dr. Abdulkadir YUVALI (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN (Selçuk Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet UĞUR (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Esma ŞİMŞEK (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet BURAN (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Pervin ÇAPAN (Muğla Üniversitesi)

YAZIŞMA VE GÖRÜŞME ADRESİ
Yeni Çarşı İş Merkezi B Blok Nu. 1/5 NİĞDE
Telefon-Belgegeçer: 0 388 233 35 45

YÖNETİM YERİ
Yeni Çarşı İş Merkezi B Blok Nu. 1/5 NİĞDE
Tel: 0 388 213 12 50 Belgegeçer: 0 388 233 35 45

ABONE ÜCRETİ
Sayısı: 3 YTL
Yıllık Abone Bedeli: 20 YTL
Resmî Abone Bedeli: 40 YTL
Yurtdışı Abone Bedeli: 30 Avro
Posta Çeki: 5145515 (İsmail ÖZMEL)

GRAFİK TASARIM

Kadir Yıldız

BASKI
Tekten Matbaa Basın Yayın Ltd.Şti. - İstasyon Caddesi Nu.: 33/C NİĞDE
Tel: 0 388 233 34 01 Belgegeçer: 0 388 212 11 47

Dergiye gönderilen yazı ve şiirler basılsın basılmasın geri verilmez. Dergimize gönderilecek yazıların başlığı 12 punto, alt başlıklar ve muhtevası 11 punto olarak word sayfasında yazılıp disketle yazışma adresimize veya el-mek adresimize gönderilmesi gerekmektedir. Dergimizde yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Yayın kurulu gerekli gördüğünde yazılarda değişiklik yapabilir.

Akpınar'ın sevgili okurları,

Dördüncü yılın ilk sayısı ile huzurlarınızdayız. Artık Akpınar'la okuyucuları arasında bir gönül bağı vardır, diyebiliriz sanıyorum.

Geçen sayımızda Türkçenin ölümsüz sözlüklerinden Divânü Lugâti't Türk ile onun ölümsüz yazarı Dil bilgini Kaşgarlı Mahmut'u kapak konusu yapmış ve Dr. Nadir İlhan'ın konuyla ilgili kıymetli yazısını sunmuştuk. Önümüzdeki sayılarda bu konudaki yazıları sunmaya devam edeceğiz.

Geçen sayıda Süheyl Ünver'in "Niğde Defteri"nden bahseden yazımız, okuyucularımızın dikkatini çekti ve bu defterin yayınlanması konusundaki gayretlerimize destek verdiklerini bildirdiler. Müteşekkiriz. Defterin temini konusundaki gayretlerimiz devam edecektir.

Bu sayıda İsmail Özmel, Metin And'ı anlatmaya devam ediyor.

Vehbi Ecer'in "Kur'an-ı Kerim'in Manzum Tercüme Denemeleri" başlıklı yazısını ilgiyle okuyacaksınız. Hasan Özçam'ın, Ahmet Hamdi Tanpınar "Her Şey Yerli Yerinde Şiiri Üzerine Bir Deneme", Genç Osman Geçer'in "Bosna Mektupları-IV", Dr. Çimen Özçam "Türkçenin Etkin ve Doğru Kullanımı" ve yine İsmail Özmel'in "Sanat ve İlim Arasında Bir Aykırılık Var mı?" Başlıklı denemesini, İsmail Sarıkaya'nın "Velut Bir Edibimiz" başlıklı yazılarını ilgiyle okuyacaksınız.

Murat Soyak'ın "Suya Doğru", Semih Çelik'in "Şiiri Tutku Edinen Adam Fazıl Hüsnü Dağlarca", Abdülkadir Güler'in "Bayram Durbilmez ve Şiirleri Üzerine", Ahmet Sıvacı'nın "Tarihten Gelen Ses ve Sorgunlu", Osman Yazan'ın "İyi Ki Buradayım" başlıklı hikâyesini ve Abdülkadir Güler'in şiirini zevkle okuyacaksanız.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın ölümünün 46. yıl dönümünde saygıyla anıyoruz.

Akpınar'ı yaşatmak için abone gayretlerinin devamını diliyoruz.

Sağlık ve mutluluk dileklerimle…

İsmail ÖZMEL

HAYATINI GÖRSEL SANATLARIMIZI YAZMAYA ADAMIŞ

BİR RİNT: METİN AND

İsmail ÖZMEL

Akpınar'ın 18. sayısında "Kültür ve Sanat Dünyamızın Büyük Kaybı: Metin And" başlıklı; eserler bölümü Ansiklopediden nakledilmiş; yazımın yayınlanması üzerine güzel bir gelişme oldu. Yapı Kredi Yayınları Danışman Editörü M. Sabri Koz, Metin And'a sağlığında sundukları "Metin And'a Armağan" başlıklı hacimli eseri ve "Dokuz Kollu Bir Oyunbaz Metin And" adlı eseri göndermez mi? Her iki eserin hazırlayanı ve yazarı olarak, nazik bir ithafla lütfetmesi, sanki iki eski dostu tesadüfî bir karşılaşma ile yüz yüze tanıştırmış oldu. M. Sabri Koz'un bu iki eseri, sanıyorum, hayatı; okuyarak, yazarak ve yayınlayarak geçen bir rindin, öğrenme ve yazma merakı ile ateşli gönlüne; bütün ömrün yorulmuşluklarını, acılarını, yalnızlıklarını unutturan fevkalade şifalı bir ödül olmuştur.

Sayfaları çevirdikçe anladım ki Metin And'la aramızda benzerlikler var. O da Hukuk Fakültesi mezunu. Musiki merakı ve ona zaman ayırması, devamlı öğrenme, yazma ve yayınlama aşkı, benim de hayatıma yön veren unsur ve prensiplerdir. Kültürümüzün, görsel hayatımızın tarih içindeki kazanımlarının ortaya çıkarılması ve tiyatro tarihi, benzeri eserleri, milletçe elde ettiğimiz kazanımları ciltler halinde yayınlaması, unutulmalarını önlemesi başlı başına hayranlık uyandıracak olgulardır. Ben de çevremizdeki şair ve yazarları, hayat hikâyeleri ve eserlerinden örneklerle üç cildi, denemeleri, şiirleri böyle bir duygunun etkisinde kalarak yazdım. Metin And benim kırk yıllık elli yıllık dostlarım arasına girdi. İmkânlarını en iyi şekilde kullanan Metin And, dostlarının, öğrenci ve arkadaşlarının kaleminden görebildiğim kadarı ile bir rinttir ve rintçe yaşamıştır.

Rint deyince Yahya Kemal'in meşhur ve güzel mısralarını nasıl hatırlamazsınız?

Ölüm âsûde bahâr ülkesidir bir rinde
Gönlü her yerde buhurdan gibi yıllarca tüter.

İşte o, asude bir bahar ülkesi olan diyara göçtü gitti. Gönlü ve eserleri bir buhurdan gibi yüzyıllarca tütmeye devam edecek.

"Yıl 1978. Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Tiyatro Bölümü'nü kazanmışım, 1. sınıftayım. Prof. Dr. Sevinç Sokollu'nun Tiyatro Tarihi dersindeyiz. Sevinç Hoca her zamanki gibi şevkle dersini anlatmış, bitirmiş; teneffüse çıkacağız. Ancak sınıfın iç karartıcı gri renge boyalı kapısı açılmıyor bir türlü. Herkes sırayla deniyor, sanki birinin yapamadığını öteki yapabilirmiş gibi; kapı açılmıyor! Sınıfça anlıyoruz ki kapı dışarıdan kilitlenmiş…"

"Birisi, bizi sınıfa kilitlemiş… Sevinç Hoca en sakin ve güler yüzüyle 'Metin Yapmıştır!' diyor. Metin Hoca, bölümde herkese yaptığı türlü şakalarından birini bize yapmış… Bizim sınıftan çıkmak için, dışarıdakilerin de anahtarı bulup

kapıyı açmak için yel yepelek çırpınışlarımızı kahkahalarla aydınlanan muzip yüzüyle izliyordu."(1) Onu en güzel anlatan anılardan birisi bu.

Yine Ayşe Selen'in anısından bir bölüm: "Yaklaşık 600 sayfayı bulan doktora tezim koltuğumun altında Hoca'nın Ankara'daki evine gittim. O zamanlar bilgisayar yok, dolayısı ile tezin bilgisayarda ya da CD'de ya da diskette bir kopyası yok; fotokopisini de henüz çektirmemişim; eski usul daktiloda yazılmış bir doktora tezi işte! Metin And'ın Ankara, Çankaya'daki dairesi 4. kattadır; güzel bir manzarası olan geniş bir balkonu vardır. Aylardan Haziran'dı. Hoca tezimi aldı elimden, o önde ben arkada balkona çıktık, oturduk. 'Şimdi şu tezi şöyle bir savuruversem? demesiyle birlikte o koskoca kâğıt tomarını sağ eliyle tuttuğu gibi balkonun korkuluklarından fırlatıyormuş gibi yapması bir oldu! O anda çok ciddi olan yüzü, benim attığım çığlığın hemen sonrasında her zamanki MUZİP ÇEHRESİNE büründü."(2)

Hayat onun için bir oyundan mı ibaretti, yoksa oyunu, kalıcı unsurları; güzellikleri ve zenginlikleri ile yazmak ve milli kültür unsurlarını sistemli bir şekilde toplayarak, gelecek kuşaklara, bir mutluluk, bir tebessüm iklimini mi sunmak istiyordu? Yahut da, ne kadar ciddi konularla uğraşırsanız uğraşınız, olup bitenleri bir tiyatro sahnesinden seyretmeyi unutmayınız, yahut hayatın aktörü olunuz, hayatın ağırlıkları altında ezilmeyiniz diyerek, yaşama sevincini gelecek kuşaklara mı aktarmak istiyordu?

O bir tiyatro filozofu, çünkü seçtiği konuların tarihi kökenlerine kadar girer, müşahede ve incelemelerini bir birikim sözgecinden geçirerek yazardı. Böylece de birçoklarının ezberini bozardı. İstiyorum ki bu bence çok önemli noktayı ayrı bir yazı konusu yapayım. Çünkü ona filozof ünvanını bu yorumları kazandırıyor.

Opera ve bale sanatçısı bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldiğini belirten Pınar Aydın'ın "Benim Metin And'ım" başlıklı yazısından iki paragraf:

"Bizim kültürümüzde mekanik pek oluşmamış, ama onun yerine ruh vardı, gölgeler vardı. Hiçbir zaman görmeyeceğimiz biçimde bir perdenin ardına gizlenmişti bu gölgeler. Canlanınca bize insan hallerini komik bir biçimde yansıtan gölgeler. O ak perdeye yansıyan gölgelerin deviniminde, dünyayı seyretmenin olanağını veren oyunlar, mekanik olanlardan daha çok, ruhsal bir dünyaya gönderme yapmaktaydı her oyunda. İçimizdeki gölgelerin kımıldanışını bulurduk o oyunlarda. O karakterleri ya içselleştirerek ya da ötekileştirerek bir benlik oluşturmaktaydık, çocukluk çağları boyunca. Dahası, yüzyıllardır bu oyunlarla biçimlenen kültürel ruhun bir parçası olduğumu ben Metin And'dan öğrendim. Benim kaynağım yine Metin And'dı."

"Onun çalışmalarında, kültürel hazinemizin ne denli işlenmemiş değerlerle yüklü olduğunu heyecanla ama güvenle ve gönenerek duyuran bir özne buldum; onun verdiği bilgide kendi öznemin açılan anlamlarını sezinledim. Orta oyunlarımızın, folklorumuzun, geleneksel görsel sanatlarımızın, masallarımızın, hikâyelerimizin, mitolojimizin, minyatür ya da hat sanatımızın vb. oluşum koşullarını öğrendikçe, nasıl bir evrimle dönüştüğümüzü anlamanın eşiğinden atladım. Hangi kültürle nasıl bir akrabalık bağımızın bulunduğunu, başka kültürlerde bu konuda neler olup bittiğini öğrendikçe dünya vatandaşı olmanın anlamını ve zihinsel tadını hissetim."

"Özetle, Türkiye'nin dünyadan başka bir yıldızda olmadığını, Batılılaşmanın bir taklit olmaktan daha farklı bir mantığı olabileceğini öğrendim onun öğretisinde. Kimsenin el atmadığı bir başka dünyanın kapılarını sonuna kadar açtı Metin And. Gelenekten moderne, eskiden yeniye doğru bir dünya…"(3)

Türk Dili Dergisinin, sayı:228, Eylül 1970 sayısında yayınlanan "*Duru Türkçe Yazmış Bir Tanzimat Moliere'i*" başlıklı 6 sayfalık makalesinde Metin And, tiyatro tarihimizde hiç adını duymadığımız bir yazarımızı tanıtıyor. Aile adı Ferâizcizâde olan Mehmed Şâkir. Makalede herkesin hakkını veriyor: " Adı Mehmed Şâkir, aile adı Ferâizcizâde olan bu yazarın üzerinde ilk duran Profesör Niyazi Akı olmuştur. Ancak Niyazi Akı, Mehmed Şâkir'in yalnız *Kırk Yalan Köse* adlı eseri üzerinde durmuş, *Çöpçatan* adlı oyunun adını vermekle yetinmiş, bir de aşağıda belirteceğimiz gibi Ferâizcizâde Mehmed Şâkir'in olduğu kesinlikle bilinmeyen *Zavallı Gilbert* yahut *Bir Mahkûmun Zevcesi* adlı oyunun konusunu vermiştir. Edebiyat tarihçisi ve eleştirmeni Tahir Alangu da *Kırk Yalan Köse'yi* yayıma hazırladığı gibi yazarın ailesinden ve başkaca kaynaklardan topladığı belgelerle yazarın biyoğrafyası üzerinde çalışmaktadır. Çalışmaları sonuçlanırsa yalnız Ferâizcizâde Mehmed Şâkir değil Bursa'daki sanat ortamı ve Ahmet Vefik Paşa'nın Bursa'daki tiyatro çalışmaları üzerine de ilginç bilgilerle karanlık noktaların aydınlanacağını sanıyorum," diyen yazar kitaplığında Ferâizcizâde'nin yedi eserinin bulunduğunu ve bunlardan *Teehhül yahut İlk Gözağrısı* ile *Yalan Tükendi* adlı komedyaları kitapları arasında bulamadığını belirttikten sonra "Ferâizcizâde Mehmed Şâkir'in oyunları incelendikten sonra, onun Tanzimat'ın, hiç değilse komedya alanında, en başarılı yazarı olduğu sonucuna varabiliriz. Oyunlarında, özellikle *Evhamî* ile *İnatçı yahut Çöpçatan*'da, belirgin Moliere etkisi görülür. Ancak oyunlarının hiçbiri Moliere veya başka bir yazardan uyarlama olmayıp her bakımdan yazarın kendi yaratılarıdır."(4) Makalenin tamamını yayınlamak isterdim.

Bu yeni bilgiler ders kitaplarımızda ne kadar yer aldı bilemiyorum.

Metin And'ın ufuklar açan, kültür ve sanat zenginliklerimizle bizi yüz yüze getiren gayretlerini saygıyla ve hayranlıkla anıyor, yazımı Yahya Kemal'in güzel ve anlamlı mısraları ile bitirmek istiyorum:

Ölüm âsûde bahâr ülkesidir bir rinde
Gönlü her yerde buhurdan gibi yıllarca tüter
Ve serin serviler altında kalan kabrinde
Her seher bir gül açar; her gece bir bülbül öter.

1. M. Sabri Koz, Metin And'a Armağan, Y.Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul–2007, Ayşe Selin, Ezber Bozmayı Öğrenmek adlı makale, s. 241.
2. M. Sabri Koz, A. g. e., s. 241.
3. M. Sabri Koz, A.g.e., Prof. Dr. Pınar Aydın, Benim Metin And'ım, s. 128-129.
4. M. Sabri Koz. Dokuz Kollu Bir Oyunbaz. Tüyap Tüm Fuarcılık Yapım A.Ş. 2007. İstanbul, s:131-132.

KUR'AN-I KERİM'İN MANZUM TERCÜME DENEMELERİ

Yrd. Doç. Dr. A. Vehbi ECER

Erciyes Üniv. Emekli Öğr. Üyesi
El-mek: avehbiecer@hotmail.com

Bir kişiyi, bir inancı, bir toplumu sevmek için onlarla iletişim kurmak gerekir. İnsanların en önemli iletişim aracı **dil**'dir. Bir insanla, bir toplumla, bir doktrin ile iletişim kurmak için nasıl ortak dile ihtiyaç varsa, bir dini anlamak ve sevmek için de dinî bilgilerin kişinin ve toplumun diliyle anlatılmasına ihtiyaç vardır. Bu sebepledir ki Yüce Tanrı birçok toplumlara birçok peygamberler göndermiş (Bak. **Kur'an-ı Kerîm**, Mü'min Suresi/78) ve bu peygamberlere yaşadıkları toplumun diliyle vahiy iletmiştir (Bak. **Kur'an-ı Kerîm**, İbrahim Suresi/4). Hâl böyle olunca Müslüman topluluklar, İslâm dininin ana kaynaklarıyla ancak kendi dilleriyle ilişki kurmaları gerekmektedir.

Atalarımız Orhun Abidelerindeki ifadelere göre İslâm Dininin öz inancı olan **Tevhid** (Tek Tanrı) inancına sahiptiler. Kur'an'da belirtilen Allah kavramıyla Orhun Abidelerindeki Tanrı kavramı tevhid, öncesizlik-sonrasızlık, güçlülük, yaratıcılık ve diğer yönlerden örtüşen özelliklere sahipti. Bu özelliklerden olmalı ki IX. ve X. yüzyıllarda İslâm Dinini benimsemede (Arapların siyasi davranışları hariç) zorluk çekmediler (Bak. H. Dursun Yıldız, **İslamiyet ve Türkler**, İst. 1976; Nesimi Yazıcı, **İlk Türk İslâm Devletleri Tarihi**, Ank. 1992, 26-37; A.V. Ecer, "Türklerin Müslüman Olmalarında Eski Dinî İnanışlarının Rolü", **Milli Kültür Dergisi**, Nisan 1991, Sayı 83, 42-44). Özellikle Karahanlı Hükümdarı **Satuk Buğra Han**'dan (öl. 956) sonra İslâm Dinini birçok toplumlardan daha sağlam şekilde sahiplendiler. Bu dini alpler, alperenler, Türkçe konuşan ve anlatan dervişler, şairler atalarımıza sevdirdiler. Bunlar yoluyla atalarımız İslâm Dinini Türk kültürü içinde yoğurdular, onu millî din haline getirdiler. Atalarımıza bu dini sevdirenlerin başında Ahmet Yesevî (1166) gelmektedir. Ahmet Yesevî **Nur-Bek Nur Muhammedoğlu**'nun tespitine (Bak. **Hoca Ahmed Yesevî Türbesi**, Ankara 1991, Giriş Bölümü: 5) göre 1103 yılında doğdu. Yesevî'nin **menakıbnamesi** olan **Hazinî**'nin (öl. 1594) **Cevahir ül-Ebrâr Min Emvac-ı Bihâr** adlı (Yayınlayan C. Okuyucu, Kayseri 1995, 56) eserinde "**Ahmed-i sanîdür** (ikinci Ahmet'tir) **el-sultan-ı Türk** (Türk sultanı)", "**Serdâr-ı büzürg** (büyük komutan)", evliyalar arasında **(bî-bedel)** emsalsiz, **"şeh-i dîn ü düvel** (devletlerin ve dinin kralı)… övgüleriyle anılan **Ahmet Yesevî**, içinde bulunduğu göçebe Türk toplumunun kültür yapısına uygun bir şekilde İslâm Dinini öğretti. Türk toplumuyla Arapça ve Farsça'yı bilmesine rağmen Türkçe konuştu. O, telkinlerini, öğretilerini Türkçe dinî, ahlakî şiirleriyle anlattı. Türk toplumu da Ahmet Yesevî'yi, *"eskiden kudsiyet verdikleri ozanlara"* benzeterek (Bkz. F. Köprülü, **Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar**, Ank. 1966, 14) coşkuyla benimsediler. Onun sayesinde Kur'an-ı Kerîm'de var olan dostluğu, sevgiyi, yardımlaşmayı, doğruluğu, hoşgörüyü, Tanrı aşkını öğrendiler. **Divan-ı Hikmet** başlığı altında toplanan şiirleri **Prof. Dr. Mustafa Kafalı**'nın ifadeleriyle **"Kur'an ve hadislerin mana ve ruhuna uygun manzum ve vecize hikmet edasında Türkçe sözlerdi".** (Bk. M. Kafalı, "Ahmed Yesevî", **Milletlerarası Hoca Ahmed Yesevî Sempozyumu Bildirileri**, Kayseri

1993, 165-169) Gerçekten de Ahmet Yesevî'de Kur'an ayetlerine uygun söylemler bulmak mümkündür. Bunu kendisi de **"Benim hikmetlerim ferman-ı Sübhân - okuyup anlasan manâ-yı Kur'an"** yâni "-Benim hikmet adını taşıyan şiirlerim Tanrı'nın fermanıdır- Onları okuyup anlıyorsan Kur'an'ın anlamlarıdır." şeklinde ifade ediyor. Ancak dağınık hâlde olan bu şiirler metodik bir Kur'an çevirisi değildir. Ama bunlar İslâm Dinini, Türkçe şiir ve şiirdeki musikî ve ahenkli ifadelerin atalarımıza benimsetmede önemli bir rol oynadığı yadsınamaz.

Milletimizin Kur'an-ı Kerîm'le iletişim kurabilmesini sağlamak için özellikle son yetmiş yıl içinde birçok çeviriler yapılmıştır. Bu çevirilerin birçoğu Türk dilinin edebî özelliklerinden, şiirin cazibe ve ahenginden oldukça uzak olduğu görülmektedir. Kur'an'ın esas metninin şiirsel, sanatsal, başka ifadeyle estetik yönünün çevirilerde kullanılmaması, bu yöne özen gösterilmemesi Kur'an'ın gerçek anlamından uzaklaşma endişesinden ve korkusundan olduğu düşünülebilir. Gene bu endişeyle çevirilerde kullanılan dil, çoğu kez bugün kullanılan ve yaşayan Türkçe'den uzaktır. Ayrıca Kur'an metnine sadık kalmak amacıyla bazı çevirilerde cümleler Türk dil bilgisi kurallarına uymayacak biçimde yer almaktadır. Bu konuya Prof. Dr. Y. Nuri Öztürk **Surelerin İniş Sırasına Göre Kur'an-ı Kerîm Meali** adlı (İst. 2008, 9) çalışmasında şöyle dile getirir:

"Meallerin hemen tamamında dil sorunu vardır. Bu dil sorunu, ***Elmalılı Hamdi Yazır*** *gibi büyük bir üstadın mealinde, Arapça ve Farsça bilmeyenlerin anlamalarını zorlaştıracak kadar ağırdır"*

Halkımız anlamını bilmediği halde Kur'an'ın Arapçası okunduğu zaman büyük bir zevkle dinlemektedir. Ondaki ses ahengi, musikîsi, estetiği, zevk ve heyecan uyandırmaktadır. Oysa ki çevirilerde de aynı zevk ve heyecanı duyabilse, Kur'an'ın ve Kur'an'a dayalı İslâmın benimsenmesi, öğrenilmesi daha kolay sağlanırdı. Bir kısım aracılara, yorumculara –Kutsal Kitabımızı anlamak için- ihtiyacı olmaz, doğrudan doğruya dinini Kur'an'dan öğrenirdi.

Kur'an-ı Kerîm'in estetik yönünü çevirilere aktarmak isteyen ve Kur'an'ın veya bazı surelerinin manzum çevirilerini yapmak gayretini gösterenler olmuştur. Benim gördüğüm kadarıyla böyle bir çalışmanın son örneğini veren Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyelerinden **Prof. Dr. Nusret Çam**, **Şiir Diliyle Kur'an-ı Kerîm Meali** adlı eserinin (Ank. 2002) Önsöz'ünde şunları yazar:

"... Doğrusunu söylemek gerekirse Türklerin hakanından çobanına kadar şiirle uğraşması, en azından onu aşk derecesinde sevmesi ve Kur'an'ın özellikle Mekkî Surelerinin bize şiirsel bir üslupta kaleme alınmadıklarını izah etmekte güçlük çekmekteyiz."

Daha sonra estetik zevk ve heyecan uyandıracak bir çevirinin gereğini ve böyle bir çevirinin halkımız arasında ayrılıkları ve aracıları kaldıracağını şu cümlelerle özetler:

"... Pek çok ilahiyatçı... dinimizi öz kaynağından değil de, ehil olmayan birtakım kimselerden öğrenmekte olduğumuzdan ve bunların sözlerinin ayetmiş gibi kabul edilmesinden şikayetçi olmaktadırlar... Öyleyse Kur'an Müslümanlığı için her şeyden önce insanlarımızın ellerine Kur'anca, yani edebî ve estetik yönü kuvvetli, anlaşılır, dosdoğru bir meal vermemiz gerekmektedir... Kur'an Müslümanlığının birinci şartı edebî ve estetik yönü kuvvetli, anlaşılır, dosdoğru bir

meal vermemiz gerekmektedir. Bunu yapmadığımız takdirde şikayetlerimiz devam edip gidecektir ve olan biz Müslümanlara olacaktır."

Bu görüşlere katılmamak mümkün değildir. Edebî ve estetik yönü kuvvetli, güvenilir, insanı saran, kolayca ezberlenebilen, kolayca akılda kalabilen, yaşayan Türkçeyle yapılmış çeviriler halkımızı Kur'an'ın içeriğini (muhtevasını) öğrenmeye yönlendirecek, insanlarımızın neyin din, neyin din olmadığını doğrudan Kur'an-ı Kerîm'den anlamalarını sağlayacaktır.

Yakın dönemlerde Kur'an'ın manzum çevirileri denemelerinin yapıldığı bilinmektedir. M.Ü. İlahiyat Fakültesi emekli Öğretim Üyesi **Doç. Dr. Emin Işık**'ın bazı manzum tercümeleri olduğu söylenmektedir. Benim ulaşabildiğim manzum Kur'an çevirilerinin başlıcaları şunlardır:

Enver Tuncalp (1914-1992): Albay emeklisi. Kur'an'dan bazı sureleri manzum olarak çevirdi. Bu çevirileri değişik dergilerde yayınlandı. **Kur'an-ı Kerîm'den Ayetler**, başlığı altında toplandı. Ankara 1960

Doç. Dr. Bedri Noyan (1912-1997): **Kur'an-ı Kerîm – Manzum Meal**, Ardıç Yayınevi yayını, İstanbul 2002, 864 sayfa. Bektaşî anlayışına göre manzum çeviri. Doç. Dr. B. Noyan K.B.B. hastalıkları doçentidir.

Adil Ali Atalay (Vaktidolu): **Kur'an-ı Kerîm Manzum Meali ve Tefsir Özeti**, İstanbul 2007, 16.5x24.5 cm boyutlu, 864 sayfa, Anadolu Aleviliği açısından açıklamalı.

A. Adnan Sütmen: Kur'an-ı Kerîm'in Mealen Manzum Açıklaması, İstanbul 1984, Üçdal Yayınevi yayını, 15.5x23.5 cm boyutlu, 428 sayfa.

Behçet Kemal Çağlar (1908-1969): **Kur'an-ı Kerîm'den İlhamlar**, İstanbul 1966, Minnetoğlu Kitabevi yayını. Daha sonraları Kültür Bakanlığı tarafından yeniden yayınlandı. Kur'an'ın bütününü içermemektedir.

Rıza Çiloğlu: Tanrı Buyruğu Oku-Kur'an Manzum Çeviri, İstanbul 1987, Oku Yayınevi yayını, 14x19.5 cm boyutlu, 725 sayfa.

Prof. Dr. Nusret Çam: Şiir Diliyle Kur'an-ı Kerîm Meali, Ankara 2002, Ankara Ü. İlahiyat Fakültesi Sanat Tarihi Öğretim Üyesi (İlahiyat Fak. Mezunu) olan Prof. Dr. Nusret Çam'ın bu eseri kendi özel yayınıdır. Çevirinin başlangıcında bilgilendirici açıklamalar var.

Küçük surelerden örnekler sunmadan önce, yanlış anlaşılmamak için Kur'an'ın çevirisinden amacımızın O'nun halkımızca aracısız anlaşılması, okunmasıdır. İslâm bilginleri ibadetlerin de çeviri (meal) ile yapılabileceğine imkân (ruhsat) vermiş iseler de kişisel olarak **Müslümanlar arasında ibadet bütünlüğüne zarar verme ihtimali** karşısında resmî (toplu) ibadetlerin Kur'an'ın Türkçesiyle (çevirisiyle) yapılmasının uygun olmadığı görüşünde olduğumu açıklamalıyım.

FATİHA SURESİ MANZUM ÇEVİRİLERİ

N. Çam'dan:

Rahmet ve merhamet sahibi Allah'ın adıyla başlarım.
İçten övgüler, âlemlerin Rabbi Allah içindir, Allah için,
O, Rahmet, merhamet sahibidir; O sultanıdır kıyametin.
Yalnız sana taparız. Yalnız Sen'den yardım dileriz.
Yolumuzu doğru, dosdoğru eyle hepimizin.
Bir yol ki, yolcularına hep nimetler verdiğin

Bir yol ki azmadığı, gazap görmediği hiç kimsenin.

Enver Tuncalp'dan:
Alemlerin Rabbi, Rabbe hamdolsun
Rahman ve Rahîmdir, dilediğini sun
Din gününün tek sahibi O'dur,
O gün yalnız O'nun isteği olur
Yalnız Sana kuluz, Sana taparız
Yardım isteğini Sana yaparız,
Bizi doğru yola ilet Allahım,
İnayetin kula devlet Allahım.

Verdiğine çoktur verdiğin nimet
Bizi o kulların yoluna ilet
Senin gazabına uğramış zelîl
O sapık kulların yoluna değil

Behçet Kemal Çağlar'dan:
Hamd evrenler sahibi Yüce Allah içindir;
Allah ki acıyandır, koruyandır, sevendir;
Günü gelince; ancak,
O'dur hesap soracak…
Tek sana tapan, Senden medet umarız biz;
Sapıtmışlar yoluna düşmekten koru bizi,
Doğru yoldan ayırma bizi, aman Rabbimiz!

İHLAS SURESİ MANZUM ÇEVİRİLERİ

N. Çam'dan:
De ki Allah bir'dir ve tek'dir
Allah sameddir, sonsuz bir varlıktır
Doğurması yok, doğurulması yoktur O'nun
Ve eşi menendi yoktur O'nun

Enver Tuncalp'dan:
De ki; O Allah birdir, bir tek'dir,
Varlığı, birliği Hak'tır, gerçektir,
Rabbim zevalsizdir, bâkî ve daim,
Doğmamış, doğurmaz zâtiyle kaim
Hiçbir şey benzeri ve dengi değil,
O eşsiz Allahın önünde eğil…

B. Kemal Çağlar'dan:
Söyle ki gündüz-gece
Tanrı tek, Tanrı yüce;
O doğmaz ve doğurmaz

Kimse O'na denk olamaz.

Kur'an çevirileri sadece Arapça bilen ilahiyatçılara bırakılamayacak kadar önemlidir. Bu konuda edebiyatçılarımızın, dilcilerimizin, bilim adamlarımızın da sorumlulukları ve görevleri olduğuna inanıyorum. Kur'an-ı Kerîm'i toplumumuza sevdirmek ve okutmak, aracısız olarak Kur'an ile iletişim kurmalarını sağlamak insanımıza ve dinimize hizmettir.

"HER ŞEY YERLİ YERİNDE" ŞİİRİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Hasan ÖZÇAM

Her şey yerli yerinde, havuz başında servi.
Bir dolap gıcırdıyor uzaklarda durmadan.
Eşyâ fışkırmış gibi tılsımlı bir uykudan
Sarmaşıklar ve böcek sesleri sarmış evi.
Her şey yerli yerinde: masa, sürahi, çardak.
Serpilen aydınlıkta, dalların arasından,
Büyülenmiş bir ceylân gibi bakıyor zaman.
Sessizlik dökülüyor bir yerde yaprak, yaprak.
Biliyorum, gölgede seninuyuduğunu.
Bir deniz mağarası kadar kuytu ve serin
Hazların âleminde yumulmuş kirpiklerin,
Yüzünde bir tebessüm bu ağır öğle sonu.
Belki rüyâlarındır bu tâze açılmış güller,
Bu yumuşak aydınlık dalların tepesinde.
Bitmeden aşk türküsü kumruların sesinde,
Rüyâsı ömrümüzün çünkü eşyâya siner.
Her şey yerli yerinde; bir dolap uzaklarda,
Azâbta bir ruh gibi, gıcırdıyor durmadan.
Bir şeyler hatırlıyor belki mâcerâmızdan
Kuru güz yaprakları uçuşuyor rüzgârda.

Ahmet Hamdi TANPINAR

Şair, yazar, hikâyeci, romancı, sanatkâr, eğitimci, edebiyatçı ve edebiyat tarihçisi, eleştirmen, deneme yazarı olmak üzere çok yönlü bir fikir adamı olan Ahmet Hamdi Tanpınar; zengin kültürü, engin sanat ruhu, kendine has düşünce ve buluşları, benzetmeleri; dile hâkimiyeti ve anlatış tarzı ile Türkçemizin bitmeyecek güzelliklerini ortaya koymuş ve millî kültürümüz için büyük bir değer olmuştur.

Türk Edebiyatı'nda Cereyanlar adlı makalesinde A. Hamdi Tanpınar kendini ve şiirini, şiirinin dayandığı unsuru şöyle belirtir: "Ahmet Hamdi Tanpınar, kendi şiir dilini, rüya nizamının hâkim olmasını istediği bir estetiğin içinde aramıştır. Abdullah Efendi'nin Rüyaları adlı hikâyesi, bu estetiğin bir tarafını verir. (...) Hece vezninde aruzun sesini bulmaya çalışanlardandır."(1)

Şairin bu sözlerinden de anlaşılacağı gibi o, şiirini "rüya" ile yanyana görmektedir. Onun şiirlerinde rüyanın yanında "zaman" mefhumu da önemli bir yer tutmaktadır.

"Şiir, hülasa zamansızdır. Fakat insan her zaman, zaman ve mekânsız yaşayamaz"(2) diyen ve "Herşey yerli yerinde" kelimeleriyle şiirine başlayan Tanpınar'a göre maddî âlemde -daha sonra da manevî âlemde- hiç bir şey değişmemiş, her şey eskiden olduğu gibi değişmeden şairin bıraktığı zamanki hâllerini muhafaza etmektedir. Bu kelimeler bize aynı zamanda hatırlanan bir

şeyler olduğunu da göstermektedir. Hatırlama, Tanpınar'ı bize gösteren en önemli kelimelerden birisidir. Çünkü hatırlama ile insan yaşadığından, içerisinde bulunduğu hâlden başka bir zamana gider. Buna uyanık iken görülen rüya da diyebiliriz. Zaten Tanpınar da rüya mefhumu üzerinde yoğunlaşmış bir şairimizdir. Ona göre rüya, ikinci bir hayattır. "Bir anda karanlık bir eşik atlanır ve bir başka yıldızın kendine mahsus nizamı altında, başka bir zaman ve uyanık hâlden çok ayrı, daha geniş imkânlı, daha kesif, son derece hızlı ve tesadüfe bağlı bir hayat başlar... Unutmalar, ani hatırlamalar, sükûn ve eşyaya temessül, maddenin mutavaatkâr hayatına iştirak, onun tılsımlı mıntakasında kabildir."(3)

Şairin bu rüya hâline dalmasına sebep olanlar; eski âhenklerini, hâllerini bozmadan, yine aynı şekilde yerli yerinde duran nesnelerdir. Bunlar; havuz başındaki servi, uzaklarda gıcırdayıp duran dolap, sarmaşıklar, böcek sesleri, masa ve sürahi gibi maddî âleme ait olan nesnelerdir. Bunların yerlerini değiştirmeden aynı şekilde -eskiden olduğu gibi- kalmaları doğal olarak şairi, şimdi hayâl olan o eski güzel günlere götürecektir. Şair, o günlerin rüyasına dalmak, yeniden hatırlamak istemektedir; çünkü o günleri gönlünden silememiştir... Şairi böylesine heyecanlandıran, geçmişe sürükleyen o duygunun kaynağı nedir ve şair neden muztariptir? Bu soruların cevaplarını, şiirin sonlarında şair okuyuculara açıklamaktadır.

Şiiri dikkatlice incelediğimiz zaman onun bütünüyle bir tasvir şiiri olduğunu görürüz: Dış âlemin tasviri. "Bir yaz öğlesinin durgun ve sâkin bir anını tablo gibi tasvir eden bu şiirde her şey yerli yerindedir: Masa, bardak."(4) Bu tasvirde insan da, bazan bir eşya gibi tabiattaki yerini alır, tabiatla bütünleşir ve kaynaşır. Mehmet Kaplan, Tanpınar'ın güneşi ve yeryüzünü kısaca yaşamayı seven bir insan olduğunu belirtir.(5) Bunun için o, gerçeklerden kaçmaz, sezgi ile eşyayı, eşyanın özünü bilebileceğimizi savunur.

Şiirin ilk dörtlüğünden itibaren gözümüzde bir resim tablosu canlanır gibidir. Güzel Sanatlar Akademisi'nde yıllarca estetik hocalığı yapan şairde, Servet-i Fünûn şairlerinden beri süregelen -onların da Parnasyenler'den aldıkları- "kelimelerle resim yapma" düşüncesinin hâkim olduğunu görmekteyiz.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi şiirde herşey yerli yerindedir. Eşya "tılsımlı bir uykudan" uyanmış gibidir. Çünkü şairin geçmişteki günlerine şahit olanlar bu eşyalardır; şairin hatıralarıyla beraber eşyalar da canlanmış, yaşanılan hâlle birlikte geçmiş de yaşanmaya başlanmıştır. Tanpınar'ın kullandığı kelimelerin daima bir ruh hâlini ifade ettiğini belirten Mehmet Kaplan sözlerine şöyle devam eder: " (...) Yalnız onun bu tasvirleri Parnas'larda olduğu gibi objektif değil, subjektifdir. Bazı şiirlerde dış âlem adeta şairin içinden dışa akseder. Mesela "Her şey yerli yerinde" şiirinde:

Eşya fışkırmış gibi tılsımlı bir uykudan

diyordu. Aynı şiirin:

Belki rüyalarındır bu taze açılmış güller

mısraı da bu düşünce veya vehmin ifadesidir."(6)

Subjektif olarak tabiata bakan şair dış âlem ile kendi duyguları arasında bir bağlantı kurmaktadır. Çünkü Tanpınar'da, şiir ile rüyayı yanyana görmek şeklinde değerlendire bileceğimiz anlayış şairin içinde de, iç yaşayışında da toplanır. Dikkat edersek "güller" ve "rüya" aynı mısrada kullanılmıştır. Bildiğimiz gibi gül rüyanın

bir sembolüdür. Gül, içte girift bir şekilde gizli olan rüyanın, o rüyayı hatırlatacak bir eşya veya bir duygu ile karşılaşınca yaprak yaprak ortaya çıkışını sembolize eden bir imaj hâlindedir.

Birinci dörtlüğün son mısraında şair, "sarmaşıklar ve böcek sesleri ile sarılmış" bir evden bahsetmektedir ki bu "ev" mefhumu da şairin geçmişinde çok önemli bir yere sahiptir. Şair, çocukluk hatıralarında unutamadığı nesnelerden biri olan evlerinden şöyle bahseder: " (...) Harem kısmı ise; ortadaki ağaçlı, havuzlu bahçesiyle etrafa kapalı, içinden aydınlık şark eviydi. Bu bahçenin havuzunun başındaki büyük nar ağacının, mevsimine göre bu ağacın çiçek ve meyvelerinin sudaki aksini hiçbir zaman unutamadım. Evin avlusu fulya ve sarmaşık kokuları, su sesleri vs. ile dolu idi."(7)

İkinci dörtlükte şair, yine öncelikle maddî olan, gözle görülen eşyaların tasvirini yapar. Her şey yerli yerindedir; zaman, dalların arasından serpilen aydınlıkta büyülenmiş bir ceylan gibi bakmaktadır. Zaman o anda içinde bulunulan haldir ama şair nereye baksa bir hatırayı yeniden yaşamaktadır. Bulunduğu ortamda zaman, tek bir an halinde geçmiş zamanın sihriyle yaşamaktadır, devam etmektedir.

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın üzerinde en çok durduğu kavramlardan birisi de "zaman"dır. Kendisi ne zamanın içinde ne de büsbütün dışındadır. Zaman da şairin gördüğü manzaraya -güzelliklere- tıpkı kendisi gibi hayranlıkla bakmaktadır. Zaman insandan ayrı düşünülemez, güzel günler için o, tebessümle hatırlanan, nasıl geçtiğinin farkına dahi varılmayan bir kavramdır. Onun için şair, kendisi için ayrılmaz bir parça olan zamanı -Halk şiirinde, sevgilinin gözünün daima ceylan gözüne benzetildiği dikkatlerden uzak tutulmamalıdır.- dünyadaki en güzel gözlerden birine sahip olan ceylana benzetmektedir.

Sessizlik sanki yaprak yaprak dökülmektedir. Çünkü şair bu mekânda şahıs olarak yalnızdır. Güzel günleri birlikte yaşadıkları sevgilisi, o anda yanında yoktur. Ama bu yalnızlık/ sessizlik; yavaş yavaş, şairi hayallere daldırarak, içine işleye işleye dökülmektedir. Burada şairin bir tezata düştüğü söylenebilir. Çünkü birinci dörtlükte tabiat sessiz değildi: su dolabı gıcırdamakta, böcek sesleri evi sarmaktadır. O zaman, şairin sessizlikten kastı tabiatla bir olamama, onda insanı bulamamaktan doğan bir sessizliktir diyebiliriz. Çünkü Samet Ağaoğlu'nun ifadesiyle o "insanı arıyordu, ama bulamıyordu."(8) Yani onun duyduğu sessizlik, eşyada insanı bulamamaktan kaynaklanmaktadır. Zaten şair üçüncü dörtlükte:

Biliyorum gölgede senin uyuduğunu

mısrası ile bunu bize hayâlinde canlandırarak belirtir ve onu tabiat ile kaynaşmış olarak hisseder. İnsan/sevgilisi de artık yerli yerindedir.

İlk iki dörtlükte mekânı tasvir eden şair, üçüncü dörtlükle beraber yanındaki sevgiliyi ve onunla geçirdiği anları tasvir etmeye başlar. Geçmişte kalan güzel günlerden, şairin şu anda hayalînde canlandırdığı sevgilisi de mesuttur. Çünkü o, geçmişte birlikte kurdukları hayalleri tebessüm ederek hisseder, derinden haz alır. Sevgili, birlikte geçirecekleri mutlu günleri, kimsenin bilmediği kuytu ve serin bir mağaranın hazlar âlemini, gözlerini kapayarak hayal etmektedir. Çünkü o hayaller sadece sevgili ve şaire aittir. Mağara da, şair için çok önemli bir kavramdır. Antalyalı genç kıza yazdığı mektupta Antalya Konyaaltı'ndaki bir mağara karşısında hissettiklerini şöyle anlatır: "...Güvercinlik denen deniz mağarasını

gördüm. Bu mağara suyun hücumuyla açılıp kapanan aydınlığı ile benim için mühim bir şey oldu. Dediğim gibi gördüklerimi henüz gerçek bir keşif haline getirecek seviyede değilim. Fakat estetiğimin temeli olan rüya fikri biraz da bu mağaraya bağlıdır."(9) Bu dörtlükte şair, geçmişte geçirdiği güzel günlerin zamanını da belirtmeyi ihmal etmez. Bu bir öğle sonudur... Mevsim ise büyük bir ihtimal ile yazdır.

Dördüncü dörtlükte şair; gülleri, uyuyan sevgilisinin rüyaları olarak görmektedir. Mehmet Kaplan'ın da belirttiği gibi: "Kendisini hayale vermekten hoşlanmakla beraber, zekâsını kullanmaktan da geri kalmayan Tanpınar, aynı parçanın sonunda obje ile subje arasındaki münasebeti âdeta ilmî olarak izah eden bir mısra söyler:

"*Rüyası ömrümüzün çünkü eşyâya siner*"

Psikologların "projection" adını verdikleri hâdise bundan başka bir şey değildir. İnsanlık çağlar boyunca rüyalarını âleme aksettirmiş, yeryüzünü ve gökyüzünü muhayyilesinin icatları ile doldurmuştur."(10)

Gülleri rüyaya benzeten şair, maddî olan varlıkları maddî olmayan bir şekle büründürerek insan ile tabiat arasında bağlantı kurmaya çalışmaktadır. Zaten üçüncü dörtlükte şairin sevgilisi, bir bütün olarak, tabiattaki yerini almış; bir sürahi, bir ağaç gibi o da kendine bir yer edinmiş, yerli yerinde uyumaktadır.

İnsan rüyaları karmaşıktır, onların çözümlenmeleri güçtür; hatta uyuyan kişiyi seyreden için görülen rüyalar bilinmez. Gül de, yapraklarının girift bir şekilde sarmaş dolaş olması itibariyle bir karmaşıklık içerisindedir. Bu benzerlikten dolayı şair rüyaları gül ile benzeştirmektedir.

Ömür de bir rüya gibidir, gelir ve geçer. Ama bu, öyle bir rüyadır ki hatırası eşyaya siner ve şairin bulunduğu andaki gibi, eşya ile karşılaşınca tekrar hatırlanır, hissedilir. Sevgiliyle birlikte geçirilen güzel günler, konuşmalar, birlikte kurulan hayâller hepsi insanın gözünde canlanır. Canlanır ama buruk bir hatıra ile canlanır. Onun için şair, kumruların aşk türkülerinin bitmemesini ister. Eğer kumruların sesi kesilirse, aşk türküleri biterse, hatıralar da gözden silinir. Çünkü geçmiş günleri şaire hatırlatan olaylardan birisi de kumru sesleridir.

Son dörtlükte şair, hatıralarından uyanmış, tekrar gerçeğe dönmüştür. Sevgilisi dışında her şey yerli yerindedir. Birinci dörtlükteki gıcırdayan dolap, artık azapta bir ruh gibi gıcırdamaktadır. Dolabın azap ile gıcırdaması edebiyatımızda, özellikle tasavvuf şiirimizde, sıkça kullanılan bir düşüncedir. Gerek Yunus Emre, gerekse Pir Sultan Abdal olsun, dolabı bir sembol olarak kullanmışlar ve insan ıstıraplarını anlatırlar.

"Her şey yerli yerinde" şiirinde de dolap, eski günlerin şu anda birer hayal olmasından dolayı şairin duyduğu azabı anlatan bir vasıta, bir sembol niteliğindedir.

Şair yaz mevsiminde başından geçen macerayı-sevgilisiyle geçirdiği güzel günlerin hatırasını- bir sonbahar gününde tekrar yaşamış ve okuyucuya aktarmıştır. Ama o anlar, "kuru güz yapraklarının" rüzgârda uçuşması gibi gözlerinin önünden -gönlünü azaplar içinde bırakarak- yavaş yavaş uzaklaşır ve kaybolur giderler. Çünkü o mesut günler artık geride kalmış ve şairin kendisi içinde yaşadığı anda sevgilisinden mahrum, yapayalnızdır.

Kısaca şair, sevgilisiyle geçirdiği güzel günlerin hatırası ile doludur ve o günleri de aklından çıkaramaz. Çünkü beraber bulundukları tabiatta herşey sevgiliyi hatırlatmaktadır.

"Her şey yerli yerinde" şiirinde de Tanpınar'ın kafiyelerini umumiyetle isimlerden seçtiği görülmektedir. Ayrıca şairin, eşyanın duygularında uyandırdığı izlenimleri aktarırken bol sıfatlı, benzetmeler ve tamlamalarla yüklü bir üslûp kullandığı ve bunlarda da orijinal olduğu görülmektedir: tılsımlı bir uyku, serpilen aydınlık, büyülenmiş ceylan gibi zaman, taze açılmış gül gibi rüyalar vb.

Mehmet Kaplan'ın da ifade ettiği gibi, Tanpınar'ın "anahtar kelimelerine" bu şiirde de sık sık rastlamaktayız. Özellikle şairin uyku-rüya, zaman ve hayal kelimelerinin subjektif anlamlı kullanılması dikkat çekicidir.

İncelememizi Mehmet Kaplan'ın tespitleriyle bitirebiliriz: "Hiç şüphesiz o, Cumhuriyet devrinin en derin şairlerinden birisi olduğu gibi, aynı zamanda dili de en ustaca kullanan bir sanatkârdır."(11)

KAYNAKLAR

1. Ahmet Hamdi Tanpınar, Edebiyat Üzerine Makaleler, Dergah Yayınları, İst. 1992, s.112.

2. Enis Batur, Ahmet Hamdi Tanpınar: Seçmeler, Yapı Kredi Yayınları, İst. 1992, s.17.

3. Ahmet Hamdi Tanpınar, "Şiir ve Rüya I", Edebiyat Üzerine Makaleler, Dergah Yayınları, İst. 1992, s.30

4. Mehmet Kaplan, Tanpınar'ın Şiir Dünyası, Dergah Yayınları, İst. ?, s.97.

5. Mehmet Kaplan, "Bursa'da Zaman", Cumhuriyet Devri Türk Şiiri, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ank. 1990, s.66

6. Mehmet Kaplan, Tanpınar'ın Şiir Dünyası, Dergah Yayınları, İst. ?, s.124.

7. M.Nuri Yıldırım, Edebiyatçılarımızın Çocukluk Hatıraları, İstanbul 1986, s.?

8. Samet Ağaoğlu, .İlk Köşe, İstanbul 1978, s.50

9. Mehmet Kaplan, Tanpınar'ın Şiir Dünyası, Dergah Yayınları, İstanbul 1982, s.255-260.

10. Mehmet Kaplan, Cumhuriyet Devri Türk Şiiri, Ankara 1990, s.69.

11. Mehmet Kaplan, a.g.e., s. 92

BOSNA MEKTUPLARI- IV

Dr. Genç Osman GEÇER*

Bir Zamanlar Şehr-i Saray

Pek çok tarihi şehir gibi Saraybosna da kültür yozlaşmasından nasibini almış. Saraybosna'yı firûze bir gerdanlık gibi saran ve geceleri ışıltılı yansımalarıyla tam bir şehr-âyîne dönen Miljacka (1) (Mileska), uzun zamandan beri kıyısında yapılan "**Gece Meclisleri**" ile değil, üzerindeki köprülerden birinde düzenlenen suikast ve I. Dünya Savaşı'nın başlaması dolayısıyla anılıyor. Bununla birlikte buralarda artık ne "**Gece Meclisleri**"ni görmek, ne bu meclislerde anlatılan kahramanlık hikâyelerini dinlemek, ne de Kerem'in Aslı'ya kavuşma heyecanını yaşamak mümkün. Öyle görünüyor ki, Mileska bugün sadece Bosna savaşının yıktığı hanelerden yükselen ağıtları dinliyor! Saraybosna'nın sarp yamaçlarından süzülüp gelen, düzlüğe indiğinde köpürüp taşan, yatağına sığmayan Mileska, kıyılarını süpürüp giderken tarih ve kültür adına her ne varsa önüne katıp götürmüş gibi.

Bugün eski Saraybosna ve ona dair her ne varsa tarih kitaplarında, gazete resimlerinde ve mecmuaların tozlu sayfalarında sabırla sevdalılarını bekliyor. Mileska nehri ise, kıyılarında gezen genç âşıkların şarkılarını dinlemekten yorgun düşmüş, eski zamanların hülyalı akşamlarını özlemekle durgun ve süzgün akıyor. Çünkü artık kıyılarında toplanan dost meclislerinin yerlerinde başka eğlence mekânları var. Bu yüzden arkadaş toplantılarından yükselen şen şakrak kahkahaların çınladığı, eski kahramanların ölümsüz ruhlarının dolaştığı bu yerler çok değişmiş, yerini diskolardan ve gece kulüplerinden sokağa taşan ve sarsak adımlarını ırmak kıyılarında sürükleyenlerden yükselen baygın ve anlamsız acı gülüşlere bırakmış. Öyleyse gelin şimdi 1907 yılına gidelim ve bir zamanların Şehr-i Saray'ına, Mileska kıyılarının muhabbet meclisine konuk olalım ve Saraybosna'ya bir de oradan bakalım.

"Gece Meclisleri"(2)

Kış geceleri uzun olmak münasebetiyle öteden beri böyle gecelerde sohbet etmek için toplanmak âdet idi (3). Gündüzleri iş güç arkasında koşan dostlar, böyle gecelerde birbiriyle görüşmek fırsatından istifade ederlerdi. Gündüzleri görülen işlere dair bahisler açılır ve herkes, kendi işine ilişkin görüşler ortaya koyardı. Bundan da bıktıkları vakit eski kahramanların destanlarını söyletir, dinlerlerdi. Ardından elma, armut, erik, ceviz ve bazen keten helvası (4) gibi çeşitli yiyecekler ile meclise son verirlerdi. Şehr-i Saray'ımızda eskiden beri mutat olan bu "Müsâmerât"(5) bir iki aydan beri arttı. "Mileska" nehrinin gâh sağ, gâh sol sahilinde toplanan bu gece meclisi, oldukça mühimdir. Zira pek kalabalık olur. Sayanların rivayetine göre, bazen yüz, iki yüz ve hatta üç yüz kişi toplandığı oluyormuş. Bu yakınlarda toplanan meclislerin birinde (katılanların sayısı) dört yüz dört kişiyi bulmuş ve birkaç oda ile aralıkların dolmuş bulunduğunu övünerek söylüyorlar.

Bu kadar kişinin mevlid-i şerif-i nebevî okuyup dinlemek için geldiklerini veyahut "Gorica", "İskidar", "Kievo" gibi mektebi, muallimi bulunmayan mahallelerin ihtiyaçları için yardım toplamak üzere toplandıklarını zannetmeyiniz! Hayır, o değil! Başlangıçta ben de öyle zannetmiş idim. Binaenaleyh gitmedim. Lâkin bir dostumun temini üzerine ben de kalabalığa karıştım. Böyle bir meclise gittim. Ne kadar hoş! Tam da isabet etmişim. Beni mükellef bir odaya davet ettiler ki: Körüklü, abanî sarıklı, fesli büyük zâtlar ile dopdolu idi. Böyle seçkin kişiler arasında bulunduğuma memnun oldum. Karşımızdaki odalarda bazı bildiklerime gözüm iliştiği için sevincim arttı. Demek ki yalnız değil idim. Ne ise, kahve, sigara takdim edildi. Odadaki seçkin zevât ile tanışma fırsatını yakaladım. İlk önce sağ ve sol tarafımdaki zevâta –evvelce böyle meclislerde bulunmadığımı bahane ederek- ne için toplandığımızı sordum. Bunlardan biri: "Meşîhat (Şeyhülislâmlık) isteyeceğiz…" diğeri ise: "Memorandum (muhtıra) isteriz" dedi. Karşıdan biri bu konuşmamıza karıştı. "Canım ben odun kesecek yer bulamıyorum, baltalık isteyeceğiz". Bir diğeri daha, "Verginin indirilmesi de lazım". Mükellef, hatırlıca bir mübarek: "Hükümetin vakfımıza, işimize karışmamasını isteyeceğiz". Fesli, şişman biri: "Aşarın nakit suretinde araziye tevziinin kalkmasını isteyeceğiz". Köşeden bir hacı: "Müftü efendinin tekrar buraya gelmesini isteyeceğiz". Gençten biri: "Memleketimizdeki belediyelere otonomi (özerklik, muhtariyet) isteriz. Bunların birer ortaklık olması lazımdır". Gözlüklü bir zat: "Memleketimizde basın hürriyeti de lazım" dedi.

Tam bu esnada odanın orta yerine bir sandalye kurdular. Odanın orta yeri açılırken önce sofra kurulup yemek yenilecek zannettim. Lâkin sandalye kurulur kurulmaz bu fikrim değişti. "Eski kahramanlar" destanını söyleyecek zâta mahsus kürsü dedim. Meğerse bunda da aldanmışım. Zira birkaç dakika sonra elinde bir risale olarak bir kişi çıkageldi. İskemleye oturur oturmaz: "Bu akşam da muhtıra okuyacağız, çünkü yeni gelenler var işitsinler; eskiden dinleyenler ise ezberlesinler, hükümetten istediğimiz herkesçe malum olsun" dedi ve nihayet aldı Kerem…

"Muhtıra"yı dinledik, bitti. Şimdi fikirler değişmeye başladı, hepsi birden: "Muhtariyet, muhtariyet isteriz". "Vakıf memurlarını biz seçeriz, onların atamasını biz yaparız. Meclis-i Ulemâ'yı, Riyâset-i İlmiye'yi makamından biz alır, biz makama atarız. Bunlar bizim elimizi öpsünler. Şimdiki gibi yalnız hükümete yaltaklanıp durmasınlar". Uzun boylu, fesli biri: "Ben mahallemde mütevelliyim, cami-i şerifimizin vakfı müsait. İmamımıza aylık altı krondan (6) fazla vermiyorlar, vakfımızın fazlasını alıyorlar" dedi. Bunun üzerine koca abâniyeli biri: "Bizim mahallemizde bir bahçe var. İmamımıza verilmiştir. Ondan ne hâsıl olursa imama aittir. Vakıf iradesi, bunu da zapt etti, müzayedeye çıkararak istediğine veriyor ve müzayededen elde edilen parayı bu imama vermiyor" dedi. Orada bulunan herkes hep bir ağızdan "Doğrudur, doğrudur. Bu vakıf idaresinin bu gibi yolsuzluklarına tahammül edilemez" dedi. Esnaftan biri: "Vakıf idaresinin müzayedesi de doğru değil, vakıf dükkânlarında artık oturulamaz oldu" dedi. İri cüsseli bir kişi: "Riyâset-i İlmiye de hakkaniyet ile iş görmüyor. Bizim evvelki imamımız iyi idi. Lâkin Riyâset, onu görevden alıp başkasını atadı. Ben, böyle haksızlığa muhalefet ettiğim için beni de mütevellilikten çıkardılar" dedi. Herkes

tarafından, "Öyledir, öyle... Riyâset-i İlmiye'nin ne mal olduğunu biz biliriz…" sözü işitildi.

Kîl ü kal (dedikodu), bu raddeye gelmişken bilmem nereden bir seçim meselesi çıktı. Saray şehri tarafından evvelce seçilen vekillere iki, üç kişiden oluşan bir "Danışma Kurulu"nun seçilmesi gerektiği söylendi. Şimdi ortalık kızıştı, iki sarıklının teklif ettiği bir kişi için ihtilaf peyda oldu, bazıları onu istiyor, diğer bazıları ise: "O daha dün Şehr-i Saray'a ayakbastı. Ne paye ve mertebesi var ki onu seçelim! Üstelik mahkûm…" dedi. Bunun üzerine öbür taraf kızdı. "Siz iş bozanlardansınız" dediler. Topluluk elma, armut yemeden dağıldı. Ben de lâ-havleyi okuyarak çıktım…

İmza: *Tahir*

Tuzla'dan selamlar, sevgiler…

Bosna-Hersek/Tuzla 21 Ocak 2009

NOTLAR

* Niğde Üni. Fen-Ede. Fkl. TDE Böl. Öğr. Üy. gencgecer@hotmail.com; gogecer@nigde.edu.tr

1. Miljacka (Mileska) nehri: Saraybosna'nın içinden akan nehir.
2. *Bahar*, Sene VII, nr: 20, 15 Şubat 1907, Saraybosna, s. 77-78
3. Daha iyi anlaşılabilmesi için metin kısmen sadeleştirilmiştir.
4. Keten Helvası. Bu kelime bugün Boşnakçada "Četen halva" şeklinde yaşamaktadır.
5. Müsâmerât: Gece eğlenceleri
6. Kron: Bosna ve Hersek'te, Avusturya-Macaristan zamanında kullanılan para birimi.

TÜRKÇENİN ETKİN VE DOĞRU KULLANIMI

Yrd. Doç. Dr. Çimen Özçam*

"Dil, yaratıcının insanoğluna lütfettiği, en geniş ve en güzel imkândır" diyen Yusuf Has Hacip, "Yaratan Allah insana erdem, akıl, bilgi, anlayış, gönül zenginliği ve bütün bunları dil ile anlatma gücü verdi" (Dilaçar, 1988: 83) diyerek dokuz yüzyıl öncesinden günümüze gelen bu tespitle, insandaki anlayışın en üst seviyede geliştirilebilmesi için, dilin önemini nezih bir anlatımla ortaya koymaktadır.

Dil bilimcilerimizden Doğan Aksan ise, "Dil, bir anda düşünemeyeceğimiz kadar çok yönlü, değişik açılardan bakınca başka başka nitelikleri beliren, kimi sırlarını bugün de çözemediğimiz büyülü bir varlıktır. O, gerek insan, gerek toplum, gerekse insan ve toplumdan ayrı düşünülemeyecek olan bilim, sanat, teknik gibi bütün alanlarla ilgili bulunan, aynı zamanda onları oluşturan bir kurumdur." (Aksan, 1977:11) diye tanımlamaktadır.

İnsan kendisini anlatmak, kendisi dışında olup bitenleri algılamak, anlamak için dil dediğimiz aracı kullanmak zorundadır. Her insan kendisini anadiliyle anlatabilir, sözcükleri bir araya getirerek kurduğu düşüncesini özgürce aktarabilir, anadili bilincini geliştirerek yaratıcı yanını açığa çıkarabilir. Üretimini kendi diliyle adlandırabilir, çünkü üretirken kendi diliyle düşünür.

Her ülkenin ortak bir dili vardır, iletişim o ortak dille sağlanır. Türkiye Cumhuriyeti'nin ortak dili, bir başka deyişle resmi dili Türkçedir. "Ana dilimiz Türkçe, yeryüzünün en eski ve en geniş coğrafya parçasında konuşulan gelişmiş, zengin bir kültür, bilim ve sanat dilidir. Türkçe en eski, en köklü dillerdendir diyoruz; çünkü bugünkü dillerin çoğu ortada yokken, hatta bugünkü bazı dillerin ataları sayılan diller bile ortada yokken Türkçe vardı." (Akalın, 2004: 1)

Kültürümüzün en mühim taşıyıcısı olan Türkçemiz, günümüzde okumuş veya okumamış pek çok kimse tarafından yanlış yazılmakta ve hatalı bir şekilde konuşulmaktadır. Söz konusu yanlışlar, radyo, televizyon ve gazeteler gibi basın yayın organlarında sık sık tekrarlandığı için, yaygın hâle gelmektedir. Bunun sebepleri olarak; kültür seviyesindeki düşüklük, dilimizi, kültür değerlerimizi layıkıyla bilmeme, az okuma vb. sayabiliriz. Dilde yaşayan her kelimenin kendine has anlamı ve kullanılma yeri vardır. Bir kelimeyi, sözlük anlamı aynıdır diye diğerinin yerine koymamak gerekir. Aralarında ince anlam farklılıkları olan kelimelerden sadece birini tercih edip, diğerlerini unutulmaya terk etmek de doğru değildir. İnsan, adam kelimelerinin yerine "kişi"yi kullanmak; kafa, baş kelimelerinin hepsini birden "baş"la karşılamak; dolayısıyla, yüzünden, sebebiyle, ötürü kelimelerinin yerine yalnızca nedeniyle demek dilin ifade gücünü zayıflattığı için, doğru olmaz. Yine başı çekmek ile kafayı çekmek, yüreksiz adam ile kalpsiz adam örneklerinde, sözlük karşılığı aynı olan baş ve kafa, kalp ve yürek kelimelerinin birbirinin yerine kullanılamadığı ortadadır.

Yapılan bir başka yanlışlık da kelimelerin yanlış anlamda kullanılmasıdır. **"**Halktan çok <u>olumlu tepkiler</u> aldık.**"** "Tepki" sözcüğü olumsuz anlam taşır. Bu nedenle "olumlu tepki"den söz edilemez. "Halk bizi çok <u>olumlu karşıladı</u>." veya "Halkın bizimle ilgili <u>düşünceleri çok olumluydu</u>."

"Söylediğiniz sözler size saygı duyulmamasını sağlıyor." "Sağlamak", "sağ" duruma, iyi bir duruma getirmek demek; oysa, birine saygı duyulmaması, olumsuz bir durumdur. Bu yüzden "sağlamak" yerine, "neden olmak", "sebep olmak" kullanılmalıdır.

"Kötü bir kâbus gördüm." Kâbus, kötü, korkulu rüya demektir. İyi kâbus olmaz. Sadece "Kâbus gördüm."demek doğrudur.

Tamlamaların yanlış kuruluşlarıyla ilgili pek çok örneğe de rastlanmaktadır: Türkçede "Maliye Bakanı" gibi bir ad tamlamasının bir sıfatla nitelenmesi gerektiği zaman bu sıfat, tamlamanın başına getirilir:

"Eski İçişleri Bakanı **...**", "Eski Meclis Başkanı…", "yeni ders masası…" gibi.

Dilin bu eğilimine karşın, son yıllarda "Maliye eski Bakanı**…**""Meclis eski Başkanı **...**" gibi kullanımlar yaygınlaşmış bulunmaktadır. Eğer dilin eğilimi bu yönde olsaydı belediye yeni otobüsü (yeni belediye otobüsü), biber taze salçası (taze biber salçası) gibi tamlamalar kurmamız gerekecekti.

"Malatya ve Elazığ'ın Keban ilçelerinde dün gece hafif şiddette iki deprem yaşandı." Öğelerin sıralanışındaki ve çokluk ekinin kullanılışındaki yanlışlık nedeniyle, hem Malatya'nın hem de Elazığ'ın Keban ilçesi varmış gibi anlaşılıyor. "Elazığ'ın Keban ilçesinde ve Malatya'da dün gece hafif şiddette iki deprem yaşandı."

Cümle içerisinde aynı veya yakın anlamlı iki sözcüğün tekrar edildiği pek çok örneğe rastlanmaktadır:

"Akşam durum oldukça kötü vaziyetteydi**."** "Vaziyet" zaten durum değil midir? O halde "durumun kötü durumda" olması doğru olur mu?

"Umulmadık sürprizler…" sürprizin "beklenmedik şey" olduğunu biliyoruz.

"İlk acemilik günlerim…" acemilik, bir işin yabancısı olma, yani işin başında olma demektir. O halde ilk demek yanlış olur.

"Haksız yere uğradığı iftira hayatında dönüm noktası oldu." haklı iftira olmasını zaten düşünemeyiz.

Bu örnekleri, yüzlerce binlerce çoğaltabiliriz.

Radyo ve televizyonlarda konuşmacıların en sık yaptıkları hatalardan biri de, ince ve uzun ünlülerin seslendirilmesindeki yanlış kullanımlardır. Bu, günlük yaşamda da birçok kişinin yaptığı bir hatadır. Uzun okunmaması gereken "a, u, i" ünlülerini uzun okumak, sözcük içinde uzun okunması gereken ünlüleri karıştırmak, kısa seslendirilmesi gereken ünlüleri uzatmak, İngilizce vb. Batı dillerinden geçen sözcüklerin o dildeki telaffuzunu Türkçeye taşımak bu türden hatalardır.

Düzeltme işareti, yalnızca Arapça ve Farsçadan dilimize giren kelimelerde aşağıdaki şekillerde kullanılır.

1.Yazılışları aynı, anlamları ve okunuşları farklı olan kelimeleri ayırt etmek için, okunuşları uzun olan ünlülerin üzerine konur:

adem (yokluk) Âdem(1.İnsan,insanoğlu 2.İlk insan,ilk peygamber)

adet (sayı) âdet (gelenek)

ala (karışık renkli) âlâ (çok iyi)

alem (bayrak;minare,kubbe vb.) âlem (evren;dünya,cihan vb.)

aşık (ayak bileğindeki küçük kemiklerden biri) âşık (sevdalı)
ayan (belli) (ayan beyan ortada) âyân (ileri gelenler)
dahi (de, da bağlacı) dâhî (olağanüstü yeteneği olan kimse)
hak (kısa a + kalın k)(1. Allah 2.adalet) hâk (uzun a +ince k)(toprak)
hala (babanın kızkardeşi) hâlâ (şimdiye kadar)
kar (yağış) kâr (kazanç)
nar (meyve) nâr (ateş)
varis (damar genişlemesi) vâris(mirasçı)

2. İnce **g** ve **k** ünsüzlerinden sonra gelen **a** ve **u** ünlülerinin üzerine konur.

dergâh	cefakâr	azimkâr	dükkân
hükûmet	mükâfat	sitemkâr	kâinat
meskûn	ihmalkâr	kâbus	imkân

3. Nispet i (**î**)'sinin, belirtme durumu ve iyelik ekleriyle karışması muhtemel olduğu durumlarda kullanılır.

mahallî	zihnî	kalbî	keyfî
beşerî	fikrî	fennî	ilmî
askerî	ehlî	ezelî	edebî

Radyo ve televizyon kanallarında sunucu ve konuşmacıların Osmanlıca ifadelerin kullanımında yaptıkları yanlışlar, çoğu zaman bilgi eksikliğinden ve özentiden kaynaklanan yanlışlardır. Bu türden yanlışların başlıcaları ek yanlışları, telaffuz ya da sözcüklerin karıştırılmasından kaynaklanan yanlışlar olarak sıralanabilir: bilfiil yerine birfiil**,** binamaz yerine beynamaz, can u yürekten yerine can-ı yürekten, resmigeçit(resm-i geçit) yerine resmî geçit, müstesna tutulursa yerine istisna edilirse; muhalif olmak, muhalefet etmek yerine muhalefet olmak; yakınımdır, yakından tanırım yerine yakinimdir, yakinen tanırım; belgeler anlamındaki evrak kelimesini evrak-lar, çocuklar anlamındaki evlat kelimesini evlat-lar, gemi çalışanları anlamındaki mürettebat kelimesini mürettebat-lar, garipler anlamındaki gariban kelimesini gariban-lar, yaratılmış olanlar anlamındaki mahlûkat kelimesini mahlûkat-lar şeklinde söylemek

Bazen de basit bir seslendirme hatasından, ortaya çok daha ciddi sorunlar çıkabilir. Hatta insanları, söylemeyi akıllarının ucundan bile geçirmedikleri düşünceleri söyler duruma düşürebilir:"Bu konuları varislerle konuşmalısınız." cümlesinde olduğu gibi. Yine bununla ilgili olarak "nüfuz" yerine "nüfus", "mahzur" yerine "mahsur", "mütehassıs" yerine "mütehassis" kullanımları da yanlıştır.

"ÖSYM Merkezinden yapılan açıklamaya göre…" cümlesinde ÖSYM'nin sonundaki "M" "Merkez" sözcüğünü karşılıyor; öyleyse "ÖSYM'den yapılan açıklamaya göre…" demek yeterlidir. Nasıl ki TBMM'nin yanına "Meclisi" sözcüğünü getirmiyorsak, "AKM Merkezi" diye kullanmıyorsak "ÖSYM Merkezi" de diyemeyiz.

Batı kaynaklı kelimelerin, dilimizde karşılığı olmasına rağmen, ölçüsüz şekilde dilimize girmesi ve bunların hızlı bir şekilde konuşma ve yazı dilinde yaygınlaşması da günümüzde Türkçemizin karşı karşıya kaldığı problemlerdendir.

agresif	sinirli	aksiyon	eylem
aktif	etkin	anons	duyuru

artist	sanatçı	alternatif	seçenek
branş	dal,alan	anarşi	kargaşa
brifing	bilgilendirme	center	merkez
depresyon	bunalım	detay	ayrıntı
festival	şenlik	dizayn	tasarım
final	sonuç	partner	eş, ortak
laptop	dizüstü	flaş	çarpıcı
show	gösteri	spiker	sunucu
star	yıldız	middle	orta
large	geniş	small	küçük
vizyon	1. gösterim	2. geniş(uzak)	görüşlülük
by-pass	damar aktarımı	printer	yazıcı

Bu tür kelimelerle konuşmak, kültürlü ve modern olmanın gereği sayılmıştır. Hâlbuki yabancı asıllı kelimeler, Türkçemizin varlığını tehlikeye sokmakta, onun gelişme yollarını engellemektedir.

Her dilde yabancı kökenli söz vardır. Diğer dillerde olduğu gibi Türkçe de pek çok dile söz vermiş, pek çok dilden söz almıştır. Dildeki bu yabancı sözlerin bir ölçüsü olmalı, dilin kimliğini bozacak hâllerden kaçınmalıdır.

Bir dilde yabancı kelimelerin sayısının artmasından daha tehlikeli olan şey, yabancı dil bilgisi kurallarının o dile hâkim olmasıdır. Bu sebeple, Türkçe kelimelerle kurulmuş yabancı dil bilgisi kurallarına uygun kullanımlara dikkat çekmek istiyoruz. Sokak ve mağaza isimlerinde, Türkçe tamlama kurallarına uymayan şekiller yaygınlaşmaya başladı. Meselâ, Akpınar Oteli yerine Otel Akpınar, Marmara Oteli yerine The Marmara; Hotel Adakule, Hotel Bilkent, Resort Dedeman Antalya, Altınmakas Berberi yerine Kuaför Altınmakas gibi adlar tercih edilmektedir. Aynı şekilde Başak Sokağı, Yaprak Sokağı gibi pek çok sokak isimleri, Başak Sokak, Yaprak Sokak biçimine sokulmaktadır. Akbank, Oyakbank, Bank Asya gibi kullanılışlar da Türkçenin söz dizimi özelliklerine ters düşen örnekler arasında sayılabilir.

Yukarıda işaret ettiğimiz türden yanlışlara, radyo ve televizyon programlarının adlarında da sık sık rastlamaktayız: Radyo FM, Radyo Hazar, Radyo Ses, Radyo Mozaik, Radyo Kulüp; Haber Show, Popstar Türkiye, Oryantal Star, Akademi Türkiye, Stüdyo Diyarbakır, vb. gibi. Yine, Haber Türk adlı kanalda "Cengiz Semercioğlu ile Full Ekran" adlı aktüalite programının adını da örnek olarak gösterebiliriz.

Özellikle iş yerlerinin yabancı dil bilgisi kurallarına göre yazılmış isimlerinin, ne yazık ki, halk tarafından ilgi çekici bulunduğunu belirten dükkân sahipleri, bilinçli olarak bu tür isimleri tercih ettiklerini ifade ediyorlar. Bu eğilim ne yazık ki gittikçe yaygınlaştı ve sokaklarımızın, caddelerimizin görüntülerini bozdu: Simit City, Etek Center, Rose Çiçekçilik, NT(en-ti) Kırtasiye, Akgün Center, Damat Tween, Simit Center, Cafe Family, Makinistler Çocuk Center, Sistem Center(Kuru Temizleme), By Alçık, İstikbal Centroom, Seray Copy, Moda Show, Dallas Kasabı, Coiffeur Angle, Mudurnu Chicken, Marathon Otel, Star Ucuzluk, Aras Cargo, Jasmin(çorap çamaşır), Edda Parfüm Shop, Can Copy Center, NCITY, NAZZ Restaurant, Seven Hill Kids, YARDS gibi sokaklarımızda, caddelerimizde gördüğümüz yüzlerce ad yabancılaşmanın örnekleridir.

İş yerlerinin Türkçe veya Türkçeleşmiş adlarını, Türkçe yazım kuralları yerine yabancı kurallara göre yazma eğilimi de dikkat çekiyor: Kebabchi, Kitapchi, Eskidji, Derichi, Yemish, Wishne Bar, Neshe, Efendy gibi. "Bu, Türkçeyi bir İngiliz gibi, bir Amerikalı gibi yazmaktan başka bir şey değildir. Alfabemizdeki Ş, Ç harflerini bizzat Atatürk'ün başkanlığını yaptığı bir kurul belirlemiştir. Bu iş yerleri Atatürk'ün Yazı Devrimine ve 1353 sayılı Alfabe Yasasına aykırı hareket etmektedirler. Atatürk'ün Yazı Devrimine saygısızlık olarak adlandırılması gereken bu davranışı yapanlar uyarılmalıdır. Ülkemizin mağazalarının, kuruluşlarının adlarının Türkçe olması ve Türk alfabesiyle yazılması esas olmalıdır." (Akalın, 2004: 1)

"Show, Flash, Pasha, cafe" gibi sözcükler de Türkçenin seslerine ve harflerine uygun olarak "Şov (gösteri), Flaş (çarpıcı), Paşa, Kafe(kahvehane)" şekliyle yazılmalıdır.

Sadece iş yerlerine değil, televizyon kanallarına Star, Show, Flash, Number One gibi adların, dergi ve eklerine Aksiyon, Tempo, Oscar, Fiesta, Top Secret, Girl, Vizyon, Sky Life gibi yabancı ad verilmesinin yanlış olduğu konusunda ilgili kimseler uyarılmalıdır.

Televizyonlarda gösterilen filmlerin ve reklamların dili, Türkçenin yapısına uygun olmayan yanlış ifâdelerin yayılmasına sebep olmaktadır. Artık insanlar, filmlerdeki tercüme ifadelerin etkisiyle, İngilizce "I am sorry" nin Türkçedeki karşılığı olan "üzgünüm" sözüyle özür diliyorlar. Vedalaşırken pek çok insan, tam İngiliz aksanı ve tonlamasıyla "bye, bye bye" diyor. Üzüntülü veya endişeli gördükleri dostlarına, "What is the matter?" cümlesinin tercümesi olan "mesele nedir?" diye soranların sayısı her geçen gün biraz daha artmaktadır. Birbirlerine "Take care of yourself" ibaresinin Türkçe karşılığıyla, yani "kendine iyi bak." şeklinde iyi dilekte bulunuyor insanlar.

Yabancı dillere ait kalıp ifadelerle konuşurken, o dilin mantığı ve dünya görüşü de farkına varmadan benimseniyor. Biz milletçe sosyal dayanışmaya önem veririz. Ancak bu tür ifadelerle konuşmaya başladıktan sonra, soğukkanlı olarak "O senin problemin" diyoruz. Yine bunun gibi ayıpsın (ayıp ediyorsun), takıl bana (benimle gel), 5 gibi gelirim (saat beş civarında gelirim.), acayip güzel, korkunç güzel(çok güzel), canısı (canım), fulle, ful yap(doldur,tamamla), bugün fulüm (bugün hiç vaktim yok), don't panik (don't panic),(Telaş etme, paniğe kapılma), hastayım artı canım sıkkın (hastayım,üstelik canım da sıkkın.), herıld yani (herhalde), kayıpsın, kayıplardasın (uzun zamandır seni göremedim.) streslendim,stres yaptım, streslerdeyim (sıkıldım/bunaldım), çok kafa çocuk (çok iyi anlaşabileceğim biri.) bay geldi, daral geldi, bık geldi (sıkıldım,bunaldım), arkadaşlarla takılıcaz (arkadaşlarımla birlikte olacağım(gezeceğim), kahretsin, hayret bir şey veya hayret bi şiy, kafayı yemek, atıyorum gibi ifadeler, tercümelerin etkisiyle dilimizin nasıl bozulduğunun örneklerindendir.

Son zamanlarda, yardımcı fiillerin işletilmesinde de büyük hatalara düşülmektedir. Özellikle İngilizce ve Türkçe sözcüklerin birleştirilmesiyle ya da İngilizcenin kuruluş mantığının Türkçeye uyarlanmasıyla ortaya farklı ifadeler çıkmaktadır. Banyo almak (yıkanmak), duş almak (yıkanmak), sahne almak (sahneye çıkmak), start almak (başlamak), istek almak (istenmek), içki almak (içki içmek), alkış almak (alkışlanmak); kahvaltı yapmak (kahvaltı etmek), park yapmak

(park etmek), konuşma yapmak (konuşmak), tasarruf yapmak (tasarruf etmek), tespit yapmak (tespit etmek).

Başka bir konu ise batı dillerindeki harf seslendirilmesinin Türkçede de kullanımıdır. Bildiğimiz gibi Türkçede harflerin seslendirilişi a-be-ce-çe-de-e-fe-ge... şeklindedir(ey-bi-si-di-i-ef-ci-eyç..değil!). Kısaltmaların da bu kurala göre seslendirilmesi gerekir. (TBMM:TeBeMeMe, TC:TeCe, TV:TeVe...) Oysa radyo ve televizyon kanallarındaki kısaltmaların seslendirilmesinde, çoğu kez İngiliz alfabesinin seslendirilme biçimine uyulmaktadır. Son zamanlarda Türk Telekomun, Genel Ağ (İnternet) erişimi için hizmete soktuğu yeni bir sistem olan ADSL (A.de.se.le)den, Türk Telekom şubelerinde "ey.di.es.el" aboneliği diye bahsediliyor. Birkaç örneği daha sıralayabiliriz:

NTV	EnTiVi	NeTeVe
HBB	EyçBiBi	HeBeBe
CNN	SiEnEn	CeNeNe
BBC	BiBiSi	BeBeCe
BMW	BeEmVe	BeMeVe
PVC	PiViSi	PeVeCe
FM	EfEm	FeMe

Pansiyonlar "pension" olurken, plaj artık fazla kullanılmıyor, bütün kumsallar "beach" olmuş. Tatil köyleri ise yerini çoktan "holiday village"lara bırakmış. Türk filmlerinin yönetmenlerinin adlarının önüne "by" eklenmiş. (by Sinan Çetin)

Özel radyolardan birinin sunucusu "Hello Türkiye" diyor, "don't forget me Türkiye! I love you!.." diye devam ediyor. Kaç yıllık sanatçılar "the best of " albümleri çıkarmaya başladılar. İçinde yabancı sözcük bulunan cümleler kurmak, modern olmak anlamına geldiğinden beri, bunun gülünç örnekleri çoğaldı. "Cafe", "bar" ve "cafeterya"larda oturulmakta (bazen "kafeteria" olarak yazılmakta) "T-shirt"ler, "sweatshirt"ler alınmakta, sağlık kontrolü için "check-up" yaptırılmakta, "süpermarket"lerden, "hipermarket"lerden alışveriş yapılmakta, okullarda sınav yerine "quiz" yapılmakta.

Türkçenin bu kadar kirlendiği bir dönemde, konuşurken ve yazarken dilimize özen göstermek hepimizin görevi olmalıdır. Hep birlikte Türkçe üzerine düşünmeye, Türkçenin içine düşürüldüğü duruma çözüm aramaya devam etmeliyiz. Birey ve toplum olarak varlığımızı sürdürmenin yolu da bu bilinçten geçmektedir. Yeter ki başaracağımıza inancımızı yitirmeyelim.

Bu konuda, Türk Dil Kurumunun yeni baskısı (24. baskı) olan Yazım Kılavuzu ve yazımla ilgili sorunlara çözüm önerileri getirdiği için, Hamza Zülfikar'ın Türk Dili dergisinde yayımlanan "Doğru Yazalım, Doğru Konuşalım" başlıklı yazıları bizleri aydınlatmaları bakımından çok önemlidir.

Dil, kuşkusuz, bir milletin ve onun kültürünün temel unsurudur. Ancak, söz konusu toplum ve kültürle birlikte dil de sürekli bir evrim, değişim ve gelişme içindedir. Bu sürecin etkenlerinden biri de toplumlar ve kültürler arasındaki alışveriş ve etkileşimdir.

Okullarda Türk dili öğreniminin yetersizliği, sözlü, yazılı organlarda alıp yürüyen dil yanlışları, giderilemeyen dil kirlenmesi yeni kuşakların da yeterli bilgiyle ve dil bilinciyle yetişmesini engellemektedir.

Bilimde, teknolojide yaşanan gelişmeler dile de yansır. Yeni kavramlara, yeni ürünlere dilimizin kaynaklarından yararlanarak karşılık bulmamız gerekir. Türkçe söz köklerinden işlek eklerle yapılan yeni türetmelerle dilin söz varlığı zenginleştirildiği gibi, aynı yolla dile kazandırılacak terimlerle Türkçenin bilim dili olarak gelişmesine katkıda bulunmuş olacağız. Bu yapılmadığı takdirde yabancı sözler, yabancı terimler dile girer.

Türkçemizin bağımsız bir dil olarak yaşaması, varlığını sürdürebilmesi için ana dili konusunda bireysel ve toplumsal duyarlık kaçınılmazdır. Bu konuda tek tek bireyler ve toplum olarak dil bilinci taşımak, bilinçli çabalar içinde olmak zorundayız.

Dilimize karşı ilgisizliği ve yanlış kullanımları alışkanlık hâline getirmekten kaçınmak, yabancı dil hayranlığı ile yabancı sözcük tutkusundan kurtulmak, yabancı dil öğretimi ile yabancı dilde eğitimi kesinlikle birbirine karıştırmamak, Türkçenin bilim dili olmadığı görüşüne karşı çıkmak, Türkçe öğretimindeki yetersizlikleri görüp gerekli önlemleri almak, sözcük ve terim üretimine hız vermek, nitelikli ve yeter sayıda öğretmen yetiştirmek, Türkçemizin varlığını sürdürebilmesi için büyük önem taşımaktadır. Büyük önderimiz Atatürk'ün Türkçenin geliştirilmesini, korunmasını ve işlenmesini vurgulayan şu sözleri, bütün insanlığa ışık tutacak niteliktedir:

"Türk dili dünyada en güzel, en zengin ve en kolay dildir. Onun için her Türk, dilini çok sever ve onu yükseltmek için çalışır. Bir de Türk dili, Türk milleti için mukaddes bir hazinedir. Çünkü Türk milleti geçirdiği nihayetsiz badireler içinde, ahlâkının, ananelerinin, hatıralarının, menfaatlerinin, velhasıl bugün, kendi milliyetini yapan her şeyin, dili sayesinde muhafaza olunduğunu görüyor. Türk dili, Türk milletinin kalbidir, zihnidir." Onun için, sadece edebiyatçıların ve bu işe gönül verenlerin değil hepimizin Türkçenin bağımsızlığını koruma yönünde gereğini yapmamız boynumuza borçtur.

KAYNAKLAR

Aksan, Doğan, **Her Yönüyle Dil 1**, Ankara 1977.

Dilaçar, Agop, **Kutadgu Bilig İncelemesi**, Ankara 1988.

Güncel Türkçe Sözlük, Türk Dil Kurumu Yay. Ankara 2005.

Hepçilingirler, Feyza, **Türkçe "Of"**, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004.

Hepçilingirler, Feyza, **Dedim: "Ah!"**, Remzi Kitabevi, İstanbul 2004.

http://www.ozgurpencere.com, "Türkçenin Sorunları", Ş. Haluk Akalın, 5.05.2004.

Kongar, Emre, **Konsantremi Bozma**, Remzi Kitabevi, İstanbul 1999.

Özel, Sevgi, **Dil Kiri El Kiri**, Bilgi Yayınevi, İstanbul 2000.

Tezeren Nihat, **Yıpratılan Dil Türkçe**, Gendaş Yayınları, İstanbul 2000.

Yazım Kılavuzu, Türk Dil Kurumu Yay. Ankara. 2005.

***** Elazığ-Fırat Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü .

DENEME :

SANAT İLE İLİM ARASINDA BİR AYKIRILIK VAR MI?

İsmail ÖZMEL

Türk Edebiyatı Dergisinin 406. sayısında (Ağustos–2007) Mustafa Oğuz, Prof. Dr. Cihan Okuyucu ile bir söyleşi gerçekleştirmiş, zevkle okudum.

Cihan Okuyucu, bir soruya verdiği cevap içinde "Bir kere özünde ilimle sanat arasında bir aykırılık, bir kavrayış farklılığı söz konusu. Sanat özünde hürriyettir, ilimse disiplin."(s. 6)

Hakikaten ilimle sanat arasında bir aykırılık var mıdır? İlim, yakın çevremiz, doğamız, insan ile kâinat arasındaki ilişkileri, cisimlerin yapıları, aralarındaki ilgiler, ilişkiler ile bulundukları hal ve hareketler arasındaki prensipleri araştırıp, onların deneysel sağlamalarını yaparak, elde ettiği prensip ve pratikleri insanlığın emrine vermeye çalışır. İlim insan hayatını, insanın doğa ile mücadelesini kolaylaştıracak ve ihtiyaçlarını karşılamada kolaylıklar sağlayacak bir gayretin içinde olur. İlim adamı, çevre, kâinat, canlı cansız varlıklar, insan ile insanlar arasındaki, toplumlar arasındaki münasebetlerin, ülkeler, devletlerarasındaki ilişkilerin tabi oldukları kanunları bulmak, önce ülkesinin ve sonra da insanlığın emrine vermek gibi bir görevi üstlenmiştir.

İnsan-doğa-Kainat, atmosfer ve yerin katmanları dahil bütün yaratıkların, oluş, gelişme ve değişimlerinin kanunlarını, prensiplerini bütün bunlara dair bilgileri; deneylerle anlamlandırma gayretlerinin tamamını; ilmi faaliyetler arasında sayabiliriz.

Sanatın konusu da bütün yaratıklar, dünya, kâinat, insanlar ve onların hayalleri ile düşünce ve duygular dünyası değil mi? Baktıkları, ilham aldıkları ve anlatmaya çalıştıkları bu zemin ve bu saha değil mi? İlgi alanları bakımından ilimle sanat arasında hiç bir fark görmüyorum. Ancak kullandıkları vasıtalar ve metotlar farklıdır. Amaçları farklı gibi görünse de, biri insan hayatını kolaylaştırmaya, güvenceye almaya çalışıyor, diğeri ise insanlar arasındaki dostlukları güçlendirmeye, sanat zevklerini yükseltmeye, zenginleştirmeye ve tatmine çalışıyor. Sonuçta birleştikleri bir nokta vardır, insana konfor ve kolaylık sağlamak, onları moral yönden güçlendirmek sureti ile mutlu kılmaya çalışmak, yani insana ve insanlığa hizmet.

İlgi alanları bakımından ilim ile sanat arasında bir ayniyet olduğunu düşünüyorum. İlim adamı, nesneler ve insanlar arasındaki münasebetleri, sanatkâr da onların kendinde uyandırdığı intibaları ve duyguları, sanatkâr ruhuyla, en iyi şekilde ifadeye çalışır. Bakıştaki, gayedeki ve ifade vasıtalarındaki farklılık da apaçık ortadadır.

Her ikisinin de, aynı dünyanın gerçeklerinden elde ettikleri sonuçları, farklı metot ve vasıtalarla, insanın hizmetine sunmaktan başka bir gayesi yoktur.

Sanat ilmin yelpazesidir. Aynı olaya, aynı manzaraya bir sanatkâr nasıl bakar, bir ilim adamı nasıl bakar? Birincisi neyi yakalamaya çalışır, diğeri mantığı, sezgisi ve birikimleri ile hangi sorulara cevap arar? Gözlenen olaylardaki ayniyet

onları birbirlerine yaklaştırmaktadır. Ulaşmak istedikleri gaye ve kullandıkları metot ile birbirlerinden ayrılırlar. Gözlem sahası aynıdır.

Sanatı ilimden ayırmayınız, ya değilse ilim ne kadar yalnız, kuru ve manasız hale gelir. İlim adamı ile sanatkârı da ayırmayınız, onlar daima birbirlerini tamamlamışlar, mutlu olmuşlar ve mutlu kılmışlardır.

VELUD BİR EDİBİMİZ

İsmail SARIKAYA

O'nu birçoğumuz ortaokul sıralarındaki Türkçe kitaplarından " Falaka " adlı yazısıyla tanırız. Ama sadece o kadar. Hep edebî tecessüs eksikliğimizdendir ki, neyin ne, kimin kim olduğunun ayrıntısına girmek zahmetinde bulunmaz, kültür ambarımızı umursamaz bir şekilde boş bırakırız.

Ahmet Rasim ismi de ne yazık ki, gereği gibi ilgi sahamıza girmemiş, tanınma yoksulu olan önemli ediplerimizdendir. Türk nesrinin gelişimine önemli katkılarının yanı sıra, ayni zamanda o bir Osmanlı tarihçisidir de. (Asıl adı Resimli ve Haritalı Osmanlı Tarihi olan ve ilk cildi 1910 yılında neşredilen dört ciltlik bu eser şimdilerde Osmanlı Tarihi adı altında Emre Yayınları arasında 8 cilt olarak satıştadır.)

Eserlerinde millî görüşe ve halkın anlayabileceği bir seviyeye uygunluğu gözeten Ahmet Rasim, her çeşit edebiyat alanında da yerini almıştır. " *Millî zevkle, halk irfanının bileşkesine bağlanmak her kalem sahibinin görevidir.* " düşüncesini kendisine şiar edinen yazarımız, çok arzulu bir İstanbul tutkunudur da. İstanbul'un eğlenceleri, günlük mahalle yaşantıları, basın dünyası, çarşı-pazar kültürü velhasıl bütün güzellikleriyle İstanbul, onun eserlerinde aktif ve canlı bir şekilde yerini alır. İstanbul ağzını ve konuşma dilini temel alan Ahmet Rasim can sıkmayan, hareketli, hicivli ve espirili anlatımıyla dikkat çekmiştir. Türk halkının ruhî yapısını çok iyi gözlemleyen ve bilen Ahmet Rasim, oldukça geniş bir edebiyat yelpazesinde zevkle okunacak, ayni zamanda ansiklopedik bilgiler muhteva eden eserler meydana getirmiştir.

İyi bir gözlem ve araştırma merkezli yazan Ahmet Rasim, eserlerinde dış görünüş kadar iç görünüşe de ehemmiyet vermiştir. Meşrutiyeti, mütareke yıllarını ve cumhuriyetin kuruluşunu gören bir gazetecisi olarak da Ahmet Rasim 67 yılllık hayatında hiçbir siyasi akımdan etkilenmeden yalnızca gördüklerini, işittiklerini ve gözlemlediklerini yazmıştır. Türk edebiyatının hem kendi zengin öz kaynaklarından, hem de doğu ve batı edebiyatlarından faydalanması gerektiğini de savunur.

Agâh Sırrı Levend aynı adı taşıyan eserinde Ahmet Rasim'in edebî yönünü şöyle tanımlar :

"*Halk, Rasim'in en çok üzerinde durduğu ve yaşamaya çalıştığı yığındır. Rasim halkı ilgilendiren hiçbir olayı gözden kaçırmamış, halkla birlikte gülmüş, halka birlikte ağlamıştır… İncitmeyen bir hiciv ile tatlı bir mizah, Rasim'in yazılarının başlıca özelliğidir. Konuşmalara canlılık veren de, işte bu özelliktir. Bir külhanbeyini, bir ihtiyarı, esnaftan birini konuştururken, hiçbir özentiye kapılmadan kişileri kendi ağızları ve jestleriyle söyletir.* "

Servet-i Fünûn döneminde olduğu halde bu toplulukla bağdaşamayan Ahmet Rasim kendine rehber olarak Ahmet Mithat Efendi'yi seçmiştir. Zaten Darüşşafaka'da okuduğu yıllarda bile dönemin edebiyat ve düşünce sahasındaki çalışmaları yakından takip etmiş, genelde Namık Kemal, Şinasi ve Ahmet Mithat Efendi'nin eserlerini okumuştur.

Servet-i Fünûn Edebiyatı hakkında da hicivle karışık, mizahi görüşünü şöyle dile getirir:

"*Sanırım cahillik olacak! Otuz kırk sene evvel biz bir türlü edebiyat bilmiyorduk; sonra durup dururken, bu edebiyatı ikiye böldüler. Bir parçasına eski, bir parçasına da yeni dediler. Süphanallah… Biri hamur, biri fırın, çıkan ekmeğin bir tarafı, bayat, öteki tarafı taze!...Bu nasıl olur? Olur işte! Zaten söz dediğin nedir ? İki dudağın arasından çıkan bir nevi ses değil mi ? Bitti gitti. Fakat bu tazelik çok sürmedi. Zaten biliriz ki, bu fani dünya da, her şey ölümlüdür. Doğan her çocuk ölmek için yaşar!.. Öte tarafdan imanımız olduğu için, öldükten sonra dirilmeye de inanırız. Yeni edebiyat (Tanzimat) daha ölüm döşeğine serilmeden " Yeni Edebiyat-ı Cedideciler " yahut Servet-i Fünûn Edebiyatı ile bir tosuncuk doğmasın mı ? Aman Allâh !.. Ne sevimli bir piç!.. Piç, çünkü babası yok diyorlar. Yalnız söylenti derecesinde gerçekleşmiş bir yakıştırma vardır ki, anası gebe iken imrenmiş, öteden beriden öte beri çalmış!.. Yeni Edebiyat-ı Cedide emekleyip toraman olunca, eski yeni ne kadar edebiyat varsa, hepsini el ense etti, çökertti, altına aldı. Fakat bir türlü sırtlarını yerine getiremedi."*

Ahmet Rasim şairdir de. Şiir yazar, yazar ama aynı zamanda birçok şiirini de besteler, dillerden düşmeyen şarkılara dönüştürür. Bugün bile zevkle dinlediğimiz, "*Bu akşam gün batarken gel / Sakın geç kalme erken gel"* şarkısının Ahmet Rasim'e ait olduğundan acaba kaçımızın haberi vardır?

Öğrenciliği sırasında Zekâi Dede'den ilk musîki derslerini alan Ahmet Rasim, daha sonraları Bahariye Mevlevihanesi'nde müzik kültürünü geliştirmiş, Şevki Bey, Tatyos Efendi ve Kemençeci Vaslaki'nin kendisine sundukları musîki eğitimlerinden ziyadesiyle faydalanmıştır.

Pek revadır sevdiğim ettiklerin
Âşıkı günlerce beklettiklerin
Gelmeyip ağyâr ile gittiklerin
Gez görüş eğlen sıkılma zevke bak
Bir gelir insan cihana durma çak

Gül gibi ruhsâr- hüsnün solmadan
Nevcivan kalbinde gam yer bulmadan
Ben gibi mahzunu devran olmadan
Gez görüş eğlen sıkılma zevke bak
Bir gelir insan cihana durma çak

Bu arada şunu da belirtelim ki, o günün şartlarında çok önem verdiği "Asâr-ı Hayal" adlı şiir kitabını bastıramamıştır. Dur durak bilmeden kırksekiz yıl sürekli yazan ve geçimini kalemiyle sağlayan Ahmet Rasim bize bu yönüyle, yine geçimini kalemiyle sağlayan bir diğer yazarımız Peyami Safa'yı hatırlatmaktadır. 1927- 1932 yılları arasında İstanbul milletvekilliği de yapan Ahmet Rasim, bir İstanbul çocuğu ve bir İstanbul âşığı olarak 21 Eylül 1932 yılında, uzunca süren rahatsızlığının ardından, Heybeliada'da vefat eder. Atatürk'ün çocuklarına gönderdiği taziye telgrafı şöyledir:

"*Merhum İstanbul mebusu Ahmet Rasim Bey'in kızları Rasime, Sadiye Hanımlara ve oğlu Şeyda ve Osman Beylere, değerli babanızın ölümü büyük kayıptır, çok acı duydum. Reisicumhur Gazi Mustafa KEMÂL.* "

Ahmet Rasim'in büyük ağırlığı ekseriya gazetecilik olan edebî hayatında, şairlik, hikâye, roman, hatırât, tarih, monografi, seyahat yazıları ve okul kitapları yazarlığı geniş bir yer tutmaktadır. Eserlerinden bazılarının ismini zikretmek gerekecekse; fıkra ve makale türünde Eşkâl-i Zaman, Muharrir Bu Ya, Gülüp Ağladıklarım, Şehir Mektupları; hatıratta Falaka, Muharrir Şair Edip, romanda İlk Sevgi, Bir Sefilenin Evrak-ı Metrukesi, gezide Romanya Mektupları, düzyazı ve şiirde O Çehre, Kitabe-i Gam, monografide İlk Büyük Muharrirlerden Şinasi'nin adları anılabilir. Ahmet Rasim'in birçok eseri Millî Eğitim Bakanlığı tarafından tekrar yayınlanmıştır.

Bizler köklü, derin ve önemli bir kültürün fertleri olarak tarih, edebiyat, sanat ve kültürümüzle ne kadar iftihar etsek yeridir. Yeter ki ne kadar önemli edebî ve tarihi şahsiyetlere ve önemli tarihi olaylara sahip olduğumuzun farkında olabilelim. Okunması okutturulması ve öğrenilmesi ise artık hak getire…

KAYNAKLAR

1. Aktaş, Prof. Dr. Şerif, Ahmet Rasim Akçağ Yayınları, Ankara 2004
2. Gezgin, Hakkı Süha, Edebî Portreler, Timaş Yayınları İst. 1997
3. Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi, cilt 1, YKY Yayınları, İst. 2001
4. TDEA, cilt 1, Dergah Yayınları, İst. 1977
5. TDVİA, cilt 2, Ankara 1988

ŞİİRİ TUTKU EDİNEN ADAM FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA

Semih ÇELİK *

1934 yılının son aylarında Anadolu'da küçük bir kışlaya emir gelmiş, akşama kadar herkesin bir soyadı bulması istenmiş. Genç şair Fazıl Hüsnü, şairliğine yaraşır bir sözcüğün peşine düşmüş. Dağlara çıkıp yitiğini arar gibi gezinmiş, ağaçlarla, derelerle söyleşmiş. Bağırıp sesinin yankısını dinlemiş ve akşama doğru aradığı ismi bulmuş: Dağlarca... Dilinde o dolu, o çağıltılı sözcükle koşarak inmiş tepelerden. Sürekli tekrarlıyormuş: Dağlarca, Dağlarca! Belki de Türk dilinde bulunmuş en güzel soyadıydı onunki. "Dağlarca" büyük bir şairin de tanımı gibiydi tek başına. Kendini ve şiirlerini çok iyi anlatan, sınırsızlığını ve öz güvenini açıkça ortaya koyan, olağanüstü verimliliğini ifade eden görkemli bir soyadı…

Savaş zamanı sınırlarda subaylık ve kamuda müfettişlikle geçen ama mayası her daim edebiyat olan bir yaşam öyküsü var Dağlarca'nın. Okuyucu ile buluşması çok erken başlayan bir edebiyatçının yıllarca sürecek başarı dolu öyküsü bu… *"Türkçem benim ses bayrağım"* diyen Dağlarca, bu bayrağı çok geniş bir şiir dünyasında dolaştırarak 1935 yılından beri büyük bir bereketle fışkıran şiir pınarını olduğu gibi okuyucusuna sundu. Dağlarca, şiiri o kadar çok seviyordu ki, yazmaya daha fazla vakit ayırabilmek için 1950'de -ordudaki hizmeti 15 yılı doldurunca- önyüzbaşı rütbesiyle askerlikten ayrıldı. Dağlarca, yıllar sonra kendisiyle yapılan bir söyleşide *"Şairin gözü gerçeği göremez. Ben askerlikten bu yüzden ayrıldım."* diyecekti. Dağlarca için şiir âdeta bir sığınak gibiydi…

Toplumculuğunun temelinde insana ve insan hayatına saygı yatan Dağlarca, bu yüzden hiçbir edebî akımın etkisinde kalmadan ve hiçbir şairden etkilenmeden kendi kozasını kendisi ördü. Çok yazan ve çok üreten şair kimliğiyle olağanüstü zekâsını, azgın bir şiir volkanından fışkıran hayallerini, herkesi kucaklayan geniş bakış açısını, kendine özgü şiir dilini, duygusal derinliklere inen eşsiz yeteneklerini ve yurtsever karakterini birleştiren Dağlarca, Türk edebiyatına binlerce şiir ve onlarca kitap hediye etti. Şairin soyadı gibi büyük ve görkemli imzası yaşından fazla kitabın kapağını süsledi. Onun kendine özgü şiir dünyası edebiyatımıza yeni bir ses ve anlayış getirdi. Dağlarca'nın sanat anlayışı her zaman vurguladığı ve ömrü boyunca da sımsıkı bağlı olduğu şu sözünde gizliydi: *Sanat eseri hem bir saat gibi içinde bulunduğumuz zamanı hem de bir pusula gibi gidilmesi gereken yönü işaret etmelidir.*

Dağlarca ile ilgili hangi dalı kıpırdatsanız büyük şair size hemen kökünü gösterecektir: Türkçe'yi… Dağlarca, farklı ve zengin temaları, değişik bir dil malzemesiyle işlediği şiirlerinde bize hep Türkçe'yi işaret eder. O, döneminin bütün kuralsızlıklarına rağmen Karamanoğlu Mehmet Bey'in fermanındaki kurallara yürekten bağlı bir bilge gibi bulutlar kadar temiz ve gün ışığı kadar pırıl pırıl bir Türkçe'yle aydınlatır edebiyat dünyamızı… Kelimenin şiir dünyasındaki ayırt edici rolüne inanan Dağlarca, bir şair olarak döneminin sanat hayatında merkez olabilecek kadar kudretli ve ihtişamlıdır.

Dağlarca *"Bilsem ki ölünce de şiir yazabileceğim, ölmek isterim. Şiirden başka yaşamım yok benim."* diyecek kadar yaşamını şiire adayan ve şiiri kendine tutku edinen biriydi. O, en çok çocuklar için yazdı. Geride bıraktığı dev külliyatında yirmiden fazla kitabını "çocuğun baktığı yerden bakmak ve çocuğun gördüğünü görmek" düşüncesine dayanarak kaleme aldı. Öyle ki bize bu şiirlerin bir çocuk tarafından yazıldığını düşündürdü… Çünkü Dağlarca çocukların dünyasına çocuklaşarak giriyordu. *"Çocuk severliğim şiir severliğime eşittir."* diyen Dağlarca, Türk şiirinin yüreği yüreğine sığmayan en yaşlı çocuğuydu.

Bir asrın tanığı olan Dağlarca, Türk edebiyatının tarihe geçen isimleri olan dostlarını erken uğurlamış olmanın ağırlığını hep yanında taşıdı. Belki de asırlık çınarın yorgun kalbi bu ağırlığa daha fazla dayanamadı. Türk şiirinin en özgün seslerinden biri olan edebiyatımızın asırlık çınarı Dağlarca *"İnsan nasıl ölebilir yaşamak bu kadar güzelken"* diyecek kadar ömrünün son gününe dek hayata bağlı kaldı. Doksan dört yıllık ömrü boyunca yayımcı, edebiyat dergilerinde editör, Türk Dil Kurumu'nda yönetim kurulu üyesi, şair gibi vasıflarla edebiyatımıza hizmet eden Dağlarca, 15 Ekim 2008 akşamı bizi şiirleriyle yalnız bırakarak ebediyete intikal etti.

Dağlarca, yaşarken bile kendini unutturan biriydi… O âdeta meçhul bir meşhurdu. İstanbul kültür haritasının önemli ilçelerinden biri olan ve büyük şairin *"İstanbul'un en sevdiğim yeri"* dediği Kadıköy'deki Mühürdar Caddesi'nde isminin verildiği sokaktaki evinde ömrünün son yıllarını geçirdi. Dağlarca "Türkçe'nin yaşayan en büyük şairi" sıfatıyla inzivaya çekildiği bu evde gıdam dediği şiirleriyle besleniyor; yaşadıkça üretiyor, ürettikçe yaşıyordu. Vefatından birkaç ay önce Kadıköy Belediye Başkanı Selami Öztürk büyük şairi bu evde ziyaret etmişti. Dağlarca, rahmetli Barış Manço'nun köşkünün Kadıköy Belediyesi tarafından kiralandığını ve müze olarak düzenleneceğini öğrendiğini, bundan da çok memnun olduğunu dile getirdi. Ardından da yıllardır yaşadığı ve şiirlerini yazdığı bu evin vefatından sonra müze ve kafeterya olarak kullanılmasını vasiyet etti. Hatta evin ismini bile söylemişti: *"Dağlarca'nın Gökyüzü"*. Büyük şair *"Buraya gelenler, benim gökyüzüme baksınlar istiyorum."* demişti. Dağlarca, *"Çocukları çok seviyorum. Onlar için çok kitap yazdım. Okullara gittiğimde etrafımı sarıp imza istemeleri de beni çok mutlu ediyor. Ama artık sokağa çıkamadığım için okullara gidemiyorum. Evim müze olsun, çocuklar gelsin ve burada iyi vakit geçirsinler istiyorum."* diyerek evinin müze olmasını ne kadar çok arzuladığını belirtiyordu. Bu belki de büyük şairin bizden son isteğiydi… Bundan sonra bize düşen görev Dağlarca'nın vasiyetine sahip çıkmaktır. Unutulmamalıdır ki, çağdaş toplumlarda en fazla ziyaret edilen yerler büyük sanatçılara ait evler, anıt mezarlar ve onların eserlerinin sergilendiği müzelerdir.

Birbirinden eşsiz mısralarıyla milletimizin hafızasında derin izler bırakan, Türk şiirinin uluslararası alanda tanınmasında büyük katkıları bulunan, edebiyat ve fikir dünyamızın abide şahsiyeti, kendisinden başka kimseye benzemeyen büyük şair Fazıl Hüsnü Dağlarca'ya Allah'tan rahmet diliyoruz. Hiç şüphesiz ki Dağlarca, Türk milletinin kalbindeki o müstesna yerini her zaman koruyacaktır.

Büyük şair, Türkçenin sonsuzluğuyla gittiğin son durakta mekânın cennet olsun.

* Doğu Akdeniz Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü 4. sınıf öğrencisi semihdau2005@gmail.com.

BAYRAM DURBİLMEZ VE ŞİİRLERİ ÜZERİNE…

Abdülkadir GÜLER

Kılı kırka yaran Türkmen dervişi
Gönül kitabının cüzüdür Yunus
Hakk'a vasıl olmak hayali, düşü
Oğuzların nurlu yüzüdür Yunus
<a<"#a#3ssaaaaasaa
Taşımış sırtında büyük aşk ile
Sevmez eğrisini odunun bile
"Hammış, pişmiş, yanmış" çektikçe çile
Sevda ateşinin közüdür Yunus
(Öze Çağrı / Bizim Yunus, s. 43).

Bu şiiri Bayram Durbilmez'in *"Öze Çağrı"* şiirler kitabından alıntı yaparak sizlere sundum "Merhaba" diyerek…

Bayram Durbilmez, şairlerimizin, ozanlarımızın ve bilim adamlarımızın harman olduğu yer Yozgat'tan geliyor. Şiirlerini, sanat ve kültür yazılarını sanat ve kültür dünyamızda yayımlanan çeşitli dergilerde ve gazetelerde okuyorum. Bayram Durbilmez ile en son 6-7 Kasım 2006'da Muğla - Fethiye'de hazırlanan uluslar arası bilgi şöleninde bir araya geldik. Hoşsohbet cana yakın sıcakkanlı bir Anadolu sevdalısıdır Durbilmez…

Bana imzalı olarak armağan ettiği iki adet şiir kitabı vardır. Bunlardan YĂRNĂME (şiir) Ürün yayınları 3.baskı Ankara 2007, ikinci kitabı, *ÖZE ÇAĞRI* (şiir) yine Ürün yayınları 3.baskı Ankara 2008 tarihlidir. Her iki kitabının da baskısı tertemiz, kapak kompozisyonları derli topludur. Albenisi olan iki sevimli şiir kitabı. Bu kitapları zaman zaman alıyor ve döne döne okuyorum. Şairimizin odak ve ağırlık merkezi sevgidir. Hemen hemen her şiirinde bu temayı bulmak olasıdır. "*SEVGİ* " adlı şiirinden üç dörtlük:

Sevgi ışık, sevgi umut
Kâinatın gizi sevgi
Sevgi soyut, sevgi somut
Gönlün gören gözü sevgi

Sevgi huzur, sevgi barış
Sevgi ilmek, sevgi nakış
Sevgi gülüş, sevgi bakış
Gönüllerin közü sevgi

(……)
Sevgi ilim, sevgi irfan
Sevgi çare, sevgi derman
Sevgi Tanrı, sevgi iman
Dört kitabın izi sevgi. (1)

Bu " *SEVGİ* "adını taşıyan şiirini tam üç kez ara ile okudum, her okuyuşta ayrı ayrı anlamlar buldum. Sevgi kelimesini özellikle saydım. Şiirde tam 47 kez kullanmıştır. Başlığı ile birlikte şiirde tam 48 kez "*SEVGİ"* sözü geçiyor. Bu sözcükler hemen hemen her dize de kullanıyor. Ama insanı rahatsız etmiyor. Her biri ayrı bir manayı çağrıştırıyor. Sözcükleri dizelerin aralarında ustaca ve şiirin ahengini bozmadan kullanılıyor. Bunları yaparken de halk şiirimizin geleneğine uygun bir şekilde istif ederek, kafiye ve hece örgüsüne de çok dikkat ve özen gösteriyor. Güzel ve yerinde bir kafiye (uyak) uğruna da şiirin bütünlüğünü ve anlamını da bozmadan yapıyor. Elbette ki bunları yaparken de şiirde şiirin yazımında acele etmiyor, ustaca ahenkli bir şekilde şiir kozasını özenle örüyor. Ayrıca bütünlük içinde güzel ve seçilmiş kelimeleri seçmede özen gösteriyor. Maharetli bir usta gibi, gergefinde oya işleyen bir kadın aşkıyla kelimelere ruh katıyor.

Bayram Durbilmez, yukarıda da belirttiğimiz gibi halk şiirimizin geleneğine uygun olarak yazıyor. Zengin ve cinaslı bir kafiye (uyak) örgüsünün yanı sıra, düzenli bir hece ölçüsü de vardır. Dörtlü heceli şiiri (Davet), -beşli heceli şiiri (Aşk Tanrıçası), yedili heceli şiiri (Beni Sensiz Bırakma), sekiz heceli şiiri (Uslanmaz Gönül), on bir heceli şiiri (Leyla) ve 14 heceli şiiri (Vuslat Arzusu) örnek olarak gösterebiliriz. Hata 20 heceli şiirleri de vardır. Örnek olarak: "Gözlerin" adlı şiiri. Ancak 11 hece ile yazılanları çoğunluktadır. "*Sürmeli Yârim, Sevda Rüzgarı, Aşkımın Abidesi, Huzura Yolculuk, Ölümsüzlük Tacı, Dokunur Gülüm, Hep Senin İçin, Leyla, Sevgiliye Ak Duygular,* ve *Nar Çiçeğim"* gibi şiirlerini örnek olarak göstermek mümkündür. Yine Bayram Durbilmez'in halk şairlerimizde olduğu gibi kullandığı iki mahlası var. *"Ozantürk"* ve kimi zaman da *"Dur / bilmez"* mahlasını kullandığını görüyoruz. *" LEYLA" başlıklı şiirinde:*

Kalbimde yaralar açsa da yıllar
Ömrü yudum yudum içse de yıllar
Sevdam hiç eksilmez geçse de yıllar
İlk günkü heyecan içimde hâlâ

Ozantürk, canana, kavuşmak gaye
Âşıklık gönlüme en kutlu paye
Asıl Mecnun benim, Mecnun hikâye
Uğruna fedadır her şeyim Leylâ..
(Yârnâme.s.50)

Şunu da söylemekte yarar vardır Bayram Durbilmez, yazdığı şiirlerinin çoğunda cinaslı uyaklar yani kafiyeler kullandığını görüyoruz.. Bu konuda ustadır. Hatta yapılan bir yarışmada da Cinaslı şiirler bağlamında Türkiye genelinde birincilik ödülünü de almıştır. Sözü fazla uzattık, bunlardan da örnekler vermeği çok isterdim. YARNAME' de yer alan şiirlerden: *Sürmeli Yârim,(.s.10), Uyan Yarim (.s.16), Efsane Gibi(.s.18,19), Aşkımın Abidesi (s. 21), Ölümsüzlük Tacı, (s. 25), Gözlerin (s. 26), Dokunur Gülüm (s. 33), ve Sancılar (s. 63),* sayfalarda yer alan şiirlerinden sadece birkaç örneğidir.. Ustaca ve bolca cinaslı kafiyelerle yazılmıştır şiirler genellikle…

Sevgili Bayram Durbilmez, aşk ve sevgi şairidir. Bunlara bağlı olarak millî ve manevî değerlerimize son derece bağlı ve saygılıdır. İlâhi aşk, milliyetçilik, Türklük, vatan, toprak, bayrak sevgisi, Hoca Ahmet Yesevî, Yunus Emre, Mevlâna ve Hacı Bektaşi Veli, Sünnî ve Alevî kardeşliği, dostluk, hoşgörü ve kardeşlik temalarını, ahlâk ve insan sevgisini dizelerinde hep ön planda tutar. Gerçek şiir sevgisini maziden bu güne dek getirir. Örnek olarak *"Benim Şiirim"* başlıklı şiirinde şunları vurguluyor:

Maziden ilham alır atiye koşarım ben
Kopuzla türkü söyler mehterle coşarım ben
Fuzuli, Bâki, Nedim, Şeyh Galip, Yahya Kemal
Karac'oğlan, Köroğlu,Seyrâni Yunus Emre
Birleşir yüreğimde, düşer gönlüme cemre
Gönlümün kubbesinde gülümser nurlu hilâl.(2)

Bayram Durbilmez, genellikle halk şiiri tarzında yazmayı tercih ediyor. Ancak değişik türlerde yazmayı da ihmal etmiyor. Hatta aruzla yazılan şiirlerine de rastlıyoruz. *YARNAME'* de yer alan " *SEVDİĞİM*" başlıklı şiirinde olduğu gibi. Örnek olarak bir iki beyit sunmakta yarar görüyorum:

Aşkınla yanmış gönlümün seyrânı yok ey sevdiğim
Dil mülkümün başkaca bir sultânı yok ey sevdiğim

Her yerde sen varsın gülüm, gördüklerim gölgen senin
Senden biran ayrılmanın imkânı yok ey sevdiğim.

Bir görse Mecnun kıskanır dil verdiğim Leylâ benim
Hiç kimsenin sencileyin cananı yok ey sevdiğim.
(Yârnâme, Şiirler, s. 23).

Şiir, *müstefilün / müstefilün / müstefilün / müstefilün,* aruz kalıbı ile yazılmıştır.

Şair Bayram Durbilmez, iddialı olarak ve ustaca şiirlerini bizlere sergilemeye çalışırken uyduruk sözlere asla iltifat etmiyor. Kendine özgü şiirler yazıyor. Güzelin, iyinin peşinde koşmayı tercih ediyor. Kelimelerini seçerken ve şiir kozasını örerken acele etmiyor, ince eleyip sık dokuyor. Akıcı, çarpıcı, yalın, duru ve yaşayan bir Türkçe ile yazıyor. İçinde yaşadığı toplumun âdetlerine, törelerine saygılıdır. .Aykırı ve isyankâr bir şair değildir. Günün modasına göre de yazmıyor. Türkçeye de sevdalı ozanımız. "Öze Çağrı" şiirinde bunu en güzel bir şekilde anlatmaya çaba gösteriyor ozanca bir söyleyişle:

Vurgun şimdi Türkçe bile
Türkçe düşün, Türkçe söyle
Bitsin hüzün, bitsin çile
Ey Türk; titre özüne dön.
(Öze Çağrı' kitabının arka kapağından).

Bu kadar örnekler ve açıklamalarımızdan sonra birazda şairimizi tanıyalım diyorum: ***Bayram Durbilmez;*** 1968 Yozgat doğumlu. Edebiyat dünyasına şiirle girdi. Şiirleri Rusça, İngilizce ve değişik Türk lehçelerine çevrildi. Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Kuzey Kıbrıs Türk

Cumhuriyeti, Bulgaristan, Kosova, Makedonya, Moldova, Tataristan gibi kimi Avrasya ülkelerindeki çeşitli seçkilerde, dergi ve gazetelerin sanat-kültür sayfalarında şiirleri yayımlandı. Uluslar arası birçok bilim ve sanat, kültür etkinliklerine katıldı, bildiriler sundu. Uluslar Arası Kırım Şiir Şöleni (Ukrayna), Uluslar Arası Abdullah Tukay Şiir Bayramı (Tataristan), Uluslar Arası KITABEK Şairler Buluşması (Moldova), "Uluslar Arası Romanya Şiir Şöleni" (Romanya) gibi şiir şölenlerinde Türkiye'yi gururla temsil etti. Uluslar Arası Hazar Şiir Akşamlarına da katıldı.

Türkiye içinde ve Türkiye dışında çok sayıda ödüller aldı. "Cinas Şairi" ve "Sevgi Şairi" olarak tanındı. Hayatı ve çalışmaları konusunda yurtiçinde ve yurtdışında hakkında birçok bilimsel makaleler yazıldı.

Bayram Durbilmez, bilim adamı olarak da Avrasya ülkelerinde yapılan Uluslararası kongrelerde (bilgi şölenlerinde) bildiriler sundu. Öğretim üyesi olarak Azerbaycan ve Kazakistan'da dersler verdi. Türk kültürüne hizmetlerinden dolayı Türk Dünyası Kültürüne Hizmet Ödülü (1994), Kayseri Kültürüne Hizmet Ödülü (2002), Folklor Araştırmaları Kurumu Türk Halk Kültürüne Hizmet Ödülü (2003), Âşıklık Geleneğine Hizmet Ödülü (2004), Motif Halk Bilimi Teşvik Ödülü (2005), Türklük Bilimine Hizmet Ödülü (2006), Türkiye Yazarlar Birliği Kayseri Şubesi İnceleme Ödülü (2007) aldı. Hâlen Kayseri Erciyes Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak çalışmalarını sürdürmektedir. Evli ve iki çocuk babasıdır.

Eserlerinden bazıları: Araştırma ve İnceleme kitapları; *Âşık Edebiyatı Araştırmaları: Taşpınarlı Halk Şairleri (1998, 3. baskı 2008), Kayserili Halk Şairlerinin Şiirlerinde Kıbrıs (1999), Türk Halk Kültüründe Hoşgörü (2000), Âşık Meydanî Hayatı - Sanatı, Şiirlerinden Örnekler (2000), Kayseri ve Yöresi Halk Bilimi Kaynakçası (2002), Sorgunlu Sıtkı Baba Divânı (2003), Ozan Gürbüz Değer / Hayatı, Sanatı ve Şiirlerinden Örnekler (2007).*

Derleme kitapları: Destanlarla Erzincan (B.S.Özsol ve N. Aslan ile birlikte,1992), Ozanlardan Yürek Sözleri (2004), Yârnâme'nin Yankıları (2004).

Şiir kitapları: Vatanımın Bağrında: Şiir Tomurcukları (1984), Huzura Hasret (1988, 7. baskı 2008), Öze Çağrı (1993, 3. baskı 2008) ve Yârnâme, (2002, 3.baskı 2007).

SONUÇ

Yozgat'ın bağrından çıkan ve Türk kültürüne önem veren değerli şair, yazar ve bilim adamı Bayram Durbilmez, henüz yakası açılmadık lirik şiirlerle bizlere merhaba diyor. Türk edebiyatı coğrafyasında kendine özgü ayrı bir yeri vardır. Türkçesi güzel, kelime hazinesi zengin, adeta sözcüklerle dans eder gibi şiirler yazıyor. O kolaya kaçmıyor. Zor şiirin kıyısında açık ve gerçek şiirin masmavi denizlerine kulaç açıyor. Ahmet Yesevi, Mevlâna, Yunus Emre hayranı olup, yüreği Türklük ve vatan sevdasıyla dopdolu bir şairdir. Bayram Durbilmez'i yakından tanıyan Azerbaycan'dan, Bulgaristan'dan, Kazakistan'dan, Tataristan'dan, Türkiye'den pek çok araştırmacı onun şiirleri hakkında değerlendirmeler yapmışlardır. Doç. Dr. Tamilla Aliyeva : "Bayram Beyin aşk şiirleri çiçekler gibi o kadar güzeldir ki, bilmiyorsun hangisini derip koklayasın

Ama "*Sürmeli Yârim*"'den konuşmasam bağışlanmaz. Bu şiir belki de aşkın ebedi olması hakkında yazılmış bir senfonidir" diyor.

Adana'da Aykırısanat Dergisi'ni uzun yıllar çıkaran, değerli şair öğretmen meslektaşım M. Demirel Babacanoğu ise: "Divan ve halk edebiyatı estetiğini birleştirmiş şair, her ikisini de yansıtır, durur. Şair, şiirlerini cinaslar üstüne kurmuş genellikle..Aşk,sevgi baş tacı edilmiş; divan şiirinin içe, halk şiirinin dışa dönüklüğünden bir birleşim oluşturmuştur; güzellik katılmış tüm dizelere" diyor.

Bilmiyorum bu güzelim sözlerden sonra bize bir daha söz düşer mi?. Bütün bu duygu ve düşüncelere aynen katılıyor ve altını çiziyorum.

Bayram Durbilmez, 21. yüzyılda halk şiirimizin geleneğine bağlı olarak, taptaze yazmayı sürdüren bir ozanımızdır. Genç olmasına rağmen kısa zamanda yurt içinde ve yurtdışında adını onurla duyurabilmiştir. Şiirlerini severek okuduğumu ifade etmek isterim. Bu çalışmalarından dolayı tebrik ediyor, başarılarının devamını diliyorum. Söke'den selam ve saygılar, sevgiler gönderiyorum. Eline, diline sağlık ve ömrüne bereket diyorum.

1- *Yârnâme / Şiir, Bayram Durbilmez,Ürün Yayınları 3.baskı. Ankara 2007..s.7-8.*
2- *Öze Çağrı / Şiir, Bayram Durbilmez, Ürün Yayınları 3.baskı, Ankara2008..s.72.*

TARİHTEN GELEN SES VE SORGUNLU

Ahmet SIVACI

Ah ! Fehmi Ah !

Eğer şu senin deccal gibi adamların kullandığı iyi niyetin olmasaydı,

Eğer İstanbul'da yaşıyor olsaydın,

Eminim bugün ki konumundan çok daha farklı yerlerde olacaktın.

Kitabını okudum. Bir daha okudum. İnan bana öykücülüğünün tepe noktalarında bir yerdesin.

Ümit Fehmi Sorgunlu'yu tanırsınız. Tanımıyorsanız tanımaya çalışın. Şu ülkede yanına destur çekilerek varılan, imza günlerinde kasım kasım kasılan, cemaatlerin, ideolojilerin meşhur ettiği, her yazdığı olağanüstü bir şey zannedilen ünlü isimlerin çekinebileceği bir yazar.

Abartmıyorum. Çünkü onun kalemini çok iyi biliyorum. Ayrıca batı hikâyesini çok iyi okuyan biri olarak da söylüyorum bunları.

O insanı anlattı. Ezilen, horlanan, mutsuz ama bu toprağın insanlarını.

Kaybedilmiş değerlerimiz, onun öykülerinde yeniden hayat buldu. Ama o bunları anlatırken bazı duygu sömürücü cemaat yazarları gibi sadece gözyaşı döktürmeyi, acındırmayı hedeflemedi. Hikaye sanatının inceliklerini göstermesinin yanı sıra, kaliteye, işçiliğe önem verdi.

Fehmi, günümüz çağdaş Türk Hikâyecilerinden. Yaklaşık kırk yıldır yazıyor.

Acılar Nerde Başlar, Yağmur Yağmıyordu, Eylül Vurgunu, Gülün Müjdesi ve son kitabı Tarihten Gelen Ses.

Onunla Rahmetli Doğan Ümit Aksel'in çıkardığı, "ONLAR " adlı şiir antolojisinde tanıştık. Tarih 1974. Dile kolay. 34 yıllık engebeli de olsa bir dostluk.

Ümit Fehmi yıllarca gazetelerde sanat sayfası yaptı. Şiir ve hikâye antolojileri çıkardı. Gazetelerde köşe yazarlığı yaptı.

Bir yığın ödül.

Edebiyata adanan bir ömür.

Şimdilerde bir dergiyi sırtlıyor.

Necip Fazıl'ın dediği gibi bir sırtlama. " Hamallık ki sonunda ne rütbe var ne de mal. "

Ama o sevdi bu işi yıllardır. Başkalarına hizmeti hep sevdi.

Kendisi 1. ligde oynaması gerekirken, yaprak, toprak, raf saf diye mide gurultusu şiir yazanlar bırakmadılar onu.

Oysa O hikâye yazarı olduğu halde cebinden para verip şiir kitabı çıkartanlardan, sözde şairliği kimseye bırakmayanlardan daha iyi şairdi.

Ama O hikâyede karar kıldı.

"Tarihten Gelen Ses" i mutlaka okuyun. Bulup buluşturup okuyun.

Bu ülke insanlarının unuttuğu, unutturulduğu tarihsel değerler öylesine güzel işlenmiş ki kendinizi olayların içinde buluyorsunuz.

Âdeta bir film seyreder gibi.

Âdeta sefere çıkan Osmanlı'da bir yeniçeriymiş gibi, bir sipahiymiş gibi hatta Osmanlı'nın bir veziriymiş gibi hissediyorsunuz kendinizi.

"Seferden Sefere " adlı öyküde Yıldırım Bayezıt öylesine film gibi tasvir ediliyor ki, onun haşmetine, mangal gibi yüreğine hayran oluyor ve adeta karşınızdaymış gibi görüyorsunuz.

"Bayraklı Baba " da küffara bayrağı teslim etmemek için parçalayıp yutan yeniçeriyi inanın yanıbaşınızda hissediyorsunuz.

"Ulubatlı Hasan" da öyle. Bir çırpıda okuyor, bir daha okuyorsunuz.

Tarihsel olayları öyküleştirmek o kadar kolay değil. Eğer Osmanlı ağzı ile konuşmazsanız, o deyimleri, ifadeleri bilmezseniz anlattığınız kuru kalıyor.

Özellikle dikkat ettim, O bunu kolaylıkla başarmış.

Bunun yanı sıra Osmanlı hanedanlarında gizemli bazı şeyleri de ifşa etmiş.

Örneğin Yavuz'un küpe takması olayı.

Ümit Fehmi Sorgunlu, Güneydoğu'da şehit olan askerlerimizi de anlatmış bu kitabında. Hatta İstiklal Savaşı sırasında yaşanan bazı olayları da.

Üstelik onların duygusunu vererek.

Üstelik sevgili Peygamberimizin şehit konusundaki bakış açısını gözler önüne sererek.

Bakın ne anlattığınız bir yerde önemli değil

Nasıl anlattığınız önemli.

Kötü bir şarkıyı usta, güzel sesli bir sanatçının yorumlaması gibi bir şey.

Fehmi'nin yılların verdiği ustalığı da buradan geliyor.

Sadece ustalık da yetmiyor. Çünkü o yazdıklarının hisseden manevi anlamda yaşayan bir yazar.

Duygularında, anlattıklarında samimi bir yazar. Onun kalemini iyi bildiğim kadar hayatını da iyi bildiğim için rahatlıkla söyleyebiliyorum bunları.

Siz duygulanmadan nasıl okuyucuyu duygulandıracaksınız?

"Gurbetteki Asker " hikayesinde olduğu gibi kadere, alın yazısına inanmadan nasıl bazı gizemli olaylara inandıracaksınız?

Şu halde samimi olmak şart. Yüreğinizden konuşmanız şart.

"Tarihten Gelen Ses " i ne yapın edin mutlaka okuyun.

Özellikle ihanetin kol gezdiği, ruhumuzun kaybolduğu, manevi değerlerimizin ayaklar altında çiğnendiği günümüzde.

Ah ! Fehmi Ah !

Niye İstanbul, Ankara gibi şehirlerde doğmadın ki ?

Ne işin var senin amatörlerin, duyarsızların, umarsızların ve bir bardak suda fırtına koparan şowmenlerin içinde?

Ne işin var senin kendilerini çukur aynalarda seyreden cücelerin içinde?

Biliyor musun senin de bileklerine kelepçe takmak lazım arasıra. Çünkü iyi niyetinle Hikâyeci yazar Ümit Fehmi Sorgunlu'ya nasıl da ihanet ediyorsun öyle.

Üstelik başkalarını mutlu etmek adına.

Üstelik başkalarının üfürükten yazdıklarına değer vermek adına.

Elin oğlu dam başında saksağan türünden öyküler yazıyor ve adının ünlü ya da cemaat adamı olmasından dolayı hatta bu ülkeye ihanet etmesinden dolayı yazdıkları yayınevlerinde kapışılıyor üstelik bir de Nobel alıyor, sen hala Ömer gibi çobanların koyunlarından sorumlu tutuyorsun kendini.

Ama belki de sen haklısın

Asalet bu olsa gerek.

Sahte kahraman olup madalya takmaktansa, gerçek kahraman olup kayıplara karışmak daha iyi olmalı senin gibi.

Sana bir şey tavsiye edeceğim.

Öykü yazarı Ümit Fehmi Sorgunlu'ya ihanet etme. Çünkü O yaklaşık kırk yılda yetişti. Üstelik gerçek acılar içinde.

Fazla söze ne hacet.. Ne yapın edin okuyun " Tarihten Gelen ses"i.

SUYA DOĞRU

Murat SOYAK

Kerpiçten yapılı bahçe duvarı yer yer yıkılmış. Duvar ile ekili alan arasında ayrık otları bitmiş.

Sıcak bir gün... Uzun ince kıvrılıp giden hortumdan akıyor su. Toprak pek susamış. Akan suyu köklere çekiveriyor.

Domates fidelerini suluyor, her fideye özenle bakıyor.

Belini doğrulttu. Duvara doğru yürüdü. "Umudum, iki çocuğum… Elimden tutarlar; beni darda komazlar inşâallah. Rabbim acılarını göstermesin." dedi. Toprağa yavaşça oturup sırtını duvara verdi. Düşünceli bir hali vardı.

Evin duvarı beyaz badanalı.İki pencere çevresindeki sıvalar dökülmüş.Toprak damı çevreleyen taşlar yerinden oynamış gibi."Neler gördü bu ev neler !.."

Ağaçlar suyunu alamaz oldu. Çeşmeden akan su ile bahçeyi sulamak mümkün değil. Arktan akan suyu kestiler. "Bahçelere akan suyu neden kestiler ?" Kimse bilemedi.Artık buralar parsellenmiş diyorlar. Bahçeler kesilip biçilip arsa olacakmış. Öyle diyor komşular. Nazmiye'nin, Münevver'in söylediklerine bakılırsa apartmanlar dikilecekmiş buralara.

İçine karanlık çöküyor. Sanki kolu kanadı kırılıveriyor. İçinde bir sızı…O vakit oturduğu yerden kalkmak istemiyor. Dalıp dalıp gidiyor geçmiş günlere. "Beni ardına bıraktın da gittin. Seneler geçti ama bir de bize sor. Evlatların büyüdü. Ah iyi günlerini, güzel günlerini göremedin."

Evin mavi boyalı tahta kapısını açınca uzayıp giden bahçemiz görünür.

Mektubu bugün göndersem diyorum. Cevap yazmakta geciktim. Mektubun sıcaklığı bambaşka…

Yaza yaza uzakları yakın etmenin çabası. Mektubun bir kuş misali dağları aşıp da gitmesi güzel. Ak kâğıt artık daha bir anlamlıdır. "Mektubunuz var" dendiğinde içimde bir sevinç, bir heyecan…

Baktım duvar dibinde sessiz sedasız oturuyor annem. Bir kıpırtı yok. Öylece duvara yaslanmış.

Korktum, acaba bir şey mi oldu ? Hemen seslendim:

-Ben çarşıya çıkıyorum anne, istediğin bir şey var mı ?

O ân dut ağacından bir serçe kanatlandı.

-Ne dedin oğlum, tam duyamadım ?

-Çarşıya çıkıyorum. Eve bir şey alınacak mı ?

-Ha iyi dedin, bugün gitmişken ilaçlarımı da alıver.

-Tamam anne, başka bir şey var mı ?

-Başka alınacak bir şey yok; hadi yolun açık olsun !

İçeri girip sağlık evraklarını aldım. Hiç vakit kaybetmeden dışarı çıktım. Avlu kapısına yöneldim.

Nerede o ışıltılı yeşil, nerede kuşların bahçeyi dolduran cıvıltıları ! ...

Dayanamadı zerdali ağacı, yaprakları soluverdi. Sonra dalları bir bir kurudu. Dut ağacı çeşmeye yakın olduğu için az da olsa suyunu alıyor. Şimdilik keyfi yerinde sayılır. Susuzluk kara ağacın hiç umurunda değil. Kökleri derinlerde.Yağmur suları ona yetiyor. Bahçenin aşağı kısmında bir alıç ağacı var.

Hey babam hey, bütün görkemiyle salınıp durmakta.Varsın suyumuzu kessinler. Dayanırım yaprağımla, direnirim dalımla der gibi.

Toprak yolda ağır ağır yürüyorum. Tepemde bunaltıcı sıcak…İğde ağacı yeni sürgünleri ile duvarı aşmış. Baygın bir kokusu var bu mübâreğin. Çok hoş…Ne zaman bir iğde ağacı görsem sevinirim.

Bahçe duvarının bir kısmı yıkılmış. Yıkık yerden çalılar büyümüş. Çalıların arasında bir çıtırtı…

Bir ihtimal kertenkeledir. Buralarda kertenkele çok olur. Taşların üzerinde çok görürdük. Biz yaklaşınca kaçardı çalıların, otların arasına. Bir gün açık alanda görmüştük de peşinden koşmuştuk.

Az kaldı yakalayacaktık. O da ne !.. Kuyruğunu bırakıp da kaçıverdi kertenkele. Gözümüzün önünde bir müddet kıpırdadı kuyruğu, söndü ama kertenkeleyi ara ki bulasın !..

Çocukluk günleri peşimi hiç bırakmaz. Ne varsa orada var. Sahici, doğal, içten…Çocukluk çağı ana yurdumuz. En güzel, en sevimli çağımız değil mi ? Dönüp dönüp hatırlarım yaşadıklarımı.

Hüzün eşlik eder.

Bahçemize yakın boş bir arazi vardı. Baharda, yazda türlü türlü çiçekler biterdi. Papatyalar ve mor sümbülleri hiç unutmadım. Arkadaşlarım İbrahim ve Yusuf ile o çiçekler içinde okul vaktine kadar koştururduk, türlü oyunlar oynardık.

Bir gün hiç unutmuyorum; arıları öldürüp öldürüp hazırladığımız mezarlara gömüyoruz. Tehlikeli bir oyun bu. Her ân bir arı sokabilir. Zira bu hadiseyi çok yaşadık. Hemen çamura koşardık, salçaya koşardık. Bunlar ağrıyı, sızıyı alır derdi büyüklerimiz. İbrahim öldürdüm sandığı bir arıyı avucuna almış, koşuyor. Birden durdu. Avazı çıktığı kadar bağırmaya, ağlamaya başladı. Hemen yanına vardık. Avucunu açınca gördük ki arı daha canlıydı. İğnesini batırmış. Avuç içi şişmeye başlamış. İbrahim acılar içinde, iki elini dizlerine vura vura evlerine doğru seğirtti. Bir gidişi vardı ki rüzgâr gibi.

Toprak yoldan geniş, asfalt yola çıkınca sesler çoğaldı. Zihnimdekiler dağılıverdi.Şehir gerçeği işte burada yüzünü gösteriyor. Bir âlemden başka bir âleme geçmiş gibi. Hayâller ve gerçekler… Sürekli bir çekişme, didişme halidir bu. Birbirini iten, kovan; bazen de yan yana durabilen iki farklı durum.

Asfalt yolun kıyısından yürüyorum. Peşi peşine taksiler, kamyonlar, otobüsler geçmeye başladı.

Şehir işte uzaktan görünüyor. Yeşilin bütün tonları dağlara çekilmiş. Hemen her yer tepeleme ev dolu. Şehir gün gün büyümekte. Betonlaşma aldı yürüdü. Şehrin girişindeki o yüksek binalar çirkin duruyor. Göğe doğru uzayıp giden evler ufkumuzu karartı. Bizim evden bakınca daha önceleri çok yeri görebilirdik. Şimdi öyle mi ? Kaleyi göremiyoruz artık.

İftar vakti kaleden atılan topu heyecanla beklerdik. Top patlayınca beyaz bir duman gökyüzüne ağır ağır yükselirdi.

-Nasıl sevinirdik Allah'ım !...

Hızla koşup evdekilere haber verirdik:

-Top patladı, top patladı !…

O iftar vaktinde ezan sesleri bir ahenk ile şehri doldururdu.

Büyüdük ya dertlerimiz de büyüdü. Gökyüzüne dahi bakamaz olduk. Sabahtan akşama kadar bir telaş, bir koşturmaca… Dünya hali dedikleri bu olsa gerek. Nerede o alıç ağacı, mor sümbüller, papatyalar, toprak kokusu !..

Mahallemizin kendine mahsus bir sesi, bir kimliği vardı. Sokaklar çocuk sesleri ile çınlardı.

Geçen zaman çok şeyi alıp götürmüş.

Araba kornaları, kırık dökük şarkılar, makine sesleri birbirine karışıp uğuldamakta.

Yanından geçtiğim çeşmeyi neredeyse göremeyecektim. Gelip geçenler için bir nefeslenme yeri. Çeşmeden içtiğim su buz gibi. Bir serinlik bir serinlik…

Suyundan içenler bir fatiha okur muradıyla çeşmeler inşâ edildi. Su sesi çocukların oyunlarına, büyüklerin sohbetlerine eşlik ederdi. Hatırlıyorum-uzak değil-daha dün gibi.

Bize miras kalan nice çeşme var ki şimdilerde akmaz oldu, kurudu. Ne hazin !.. Yaşadığımız değişimler bir de çeşmeler üzerinden okunmalıdır diye düşünüyorum.

Postahane binasına yöneldim. Karşıya geçip büyük kapıdan içeriye acelesi olan bir adam tavrıyla girdim. Hiç de acelem yoktu ama bu tür mekânlarda nedense pek duramam, sıkılırım. Bir ân önce kendimi dışarıya atmak isterim. Mektubu görevli kişiye verdim. Ödemeyi yaptıktan sonra hızlı adımlarla dışarıya çıktım.

Dışarıda gürül gürül bir hayat…

Gazete bayisine uğrayıp bir gazete aldım. Diğer gazetelerin manşetlerine göz gezdirdim. Dergiler içinde edebiyat dergilerini aradım bir süre.

Yolda yenileme çalışmaları var. Cami çevresindeki kitapçıları dolaştım. İnsanı hemen saran, sımsıcak dükkânlar; küçük, mütevazı, kendi halince… Hırstan uzak bir yapılanma. Buraya her gelişimde İstanbul günlerimi hatırlarım. Sık sık sahaflara uğrardım. Oradaki ortam beni ziyadesiyle memnun ederdi. Her gidişimde kitap alamazdım ama kitaplara dokunmak dahi bir güzellik vesilesi olmuştu.

Geçen zaman taşları yorsa da ruh diri. Değişmeyen bir öz var. Şehrin dili olsa da anlatsa yaşadıklarını. Fetih günlerini, sevinçleri, bayram günlerini; sonra yıkımları, yangınları, acıları…

Hâsılı iyi günleri, kötü günleri bir bir anlatsa şehir. Kimler geldi kimler geçti? Şu şadırvan, şu kubbeler, şu minareler mazide olup bitenlere tanık.

Gün gelir de toprak için için kaynar. Kayalar, taşlar yol verir. Şırıl şırıl bir akış… Suda ay ışığı şavkır. Şehirde kurumuş çeşmeler şenlenir. Bahçemizde ağaçlar yeniden dala, yaprağa durur. Umut çiçeklenir.

Yol üstündeki bir eczaneye uğrayıp annemin ilaçlarını aldım. Cadde boyunca büyük mağazalar sıralanmış. Çok katlı iş merkezi binasını geçip ara sokağa yöneldim.

Güneş karşı tepelere doğru ışıklar saçarak ilerliyor.

İYİ Kİ BURDAYIM

Osman YAZAN

"Kar yağıyor üstümüze, inceden."
Ahmet Muhip DIRANAS

Çok güzel bir gün, sanki bahardan ödünç alınmış. Karşı yamaçta karlar hemen de erimiş, güneş, gözlerini korkutmuş anlaşılan. İyi ki şu sedir ağaçları bari var. İhtişamlı halleriyle çevreye güven veriyor. Kış yaz aynılar, yoksa buralar çekilmez olur.

Ben de bir garibim. Herkes baharı yazı sever, bense kışı. Onlar narin, ehli keyiflerin bense zorlukların, soğuğun evladıyım. Olsun, bu soğukta herkes saklanmış, bense ortalıkta. Ben olmasam kim kışı sevecek. Amma gevezeyim ne çok laf ettim, güneş bana iyi gelmedi anlaşılan; hemen gevşedim.

Şu geçenki gençler yine gelse, çok neşeliler özledim onları. Zaman ne güzel akıp geçmişti o gün. İçlerinde en neşeli olan, Mustafa, hayat dolu bir çocuk. Bu Dünya'ya yalnızca gülmek için gelmiş gibi. Ali ile Veysel' i saatlerce kovaladı. Onlar da az değiller hani. Çocuğu kara yatırırsan o da bunun altında kalmaz tabi.

Şu yolun gürültüsü de olmasa burası çok güzel bir yer. Her yeri görebilirsin buralardan. Karşı dağları, kentin kenar evlerini, dahası birçok insanı. Keşke her mevsim kar olsa ne güzel olurdu. Sürekli beyaz, insanın içini aydınlatırdı. Ama beyaza alışan gözümüz diğer renklere alışamazdı öyle de olsa. Gereksiz yere düşünmeyeyim en iyisi, nasılsa her şeyin bir dengesi var.

Geçen hafta buraya uğrayan çift ne yaptı acaba? Çok kaygılıydılar, umarım babası çıkmıştır hastaneden oğlanın. Çok sonra anladım evli olduklarını, sanki sevgili gibiydiler. Ezberlenmiş değil davranışları, daha acemice. Kız daha olgun, anaç. Çocuğun solgun yüzünü sonunda güldürdü ya; tamam, dedim. Mutluluk onların hep yanında. Gülüşünce tabi ikinci çaylar daha keyifli içildi.

Dayının işleri de kışın daha iyi oluyor, gelen giden eksik olmuyor. Kar altında sıcak çayın tadı anlaşılan daha güzel…

Öğlen ne çabuk oldu. Bu mevsim günler de kısa gerçi, insan ömrü gibi. Gençken, günler geçmez yaz gibi; yaşlanınca su gibi akar olur, birden döner kışa. Ama kısa günler daha kıymetli, bu yüzden daha dolu dolu geçiriyoruz onları. Geçen günkü o amca da demedi mi: "Hanım yazları da böyle geçirsek ömrümüze ömür katarız" diye. İmrendim gerçekten onlara, bu yaşta kayağa gidiyorlar. Gençlerin çoğu onların yanında çökmüş kalır. İnsanımızda boşa söylememiş: " İnsan hissettiği yaştadır." diye. Keşke o ihtiyarları yazın da görebilsem. Olsun be! Görmesem de önemli değil, onları tanımam da yeter. İnsanoğlu aynı, her mevsim başka biri olacak değil ya.

Akşama da az kaldı, birazdan ortalık buz gibi olur. Ahmet Dayı da lokantanın ışıklarını yaktı yakacak. Bir araba daha yanaştı lokantanın önüne.

—Aa bu Mustafa'ya benziyor. Ne demek benzemek işte ta kendisi. Bugün yüzü niye asık acaba bu çocuğun?

—Dayı bir çay dedi. Dayı çayı masasına bırakıp gitti. Cebinden beresini çıkarıp giydi, çayını da alarak bu tarafa doğru yürümeye başladı.

Bugün bir garip bu çocuk, canı sıkkın gibi. Geçende de yanıma kadar gelmişti ama neşeliydi o gün. Yanıma çömeldi: " Benim sevdamı yalnız sen anlarsın. Sen de zorluklarla yaşadın ve yaşattın aşkını." dedi.

— İyi ki burda olduğunu unutmamışım, sen bana lazımsın, dedi ve beni yanına aldı.

Bardağını bahçedeki masaya bıraktı, dayıya gidiyorum anlamında el salladı. Dayıya fırsat vermeden arabaya binmiştik bile. Başka zaman dayı dedi kendi kendine. Araba kar ve buz kalıntılarını ezerek tesisten çıktı. Dayıyı ben de özlerim herhalde; her gün gördüğüm birinden ilk kez ayrılıyorum. İnsanoğlunun işi de zormuş hani. Yaşamlarının bir köşesinde her an bir bekleyenleri var, ya da bekledikleri. Hoşçakal dayı dedim kendi kendime.

Mustafa çok heyecanlı. Ne olacaksa olsun artık. Sakla sakla nereye kadar. O da beni seviyor belli, dedi.

Sesin nerde kaldı? Kar içindesin!

Ahmet Muhip DIRANAS

Yolculukta iyice, anladım bu çocuk gerçekten âşık. Aşkın ateşi sarmış bunu, kar kış nafile; hiçbir şey umurunda bile değil. İnanın ben de merak ettim şu kızı. Bizim neşeli çocuğu ne hale getirmiş böyle, helal olsun ona.

Ona, sevdasını ancak benimle anlatabilirmiş. Üşenmeden düşmüş yola, ta buralara beni almaya gelmiş. Çok zamandır severmiş meğer o kızı, bir türlü açılamamış. Kız da bunu bilirmiş ama o bizimkinden de utangaç. Aynı fakülteyi bitirmişler, bir türlü konuşamamışlar. Her seferinde dili bağlanmış bizim çocuğun. Ama bugün yüreği sevdasına dar gelmiş. Mustafa yanıma gelince hiç korkmadım. Zaten onun iyi biri olduğunu arkadaşlarıyla geldiğinde anlamıştım. Hele bir de işin içinde sevda varsa, canım feda.

Şehrin içindeyiz artık. Her taraf ışıklarla dolu. İnsanoğlu da kendine eziyet etmiş gerçekten. Geceyle gündüz olmuş ikiz kardeş. Ne zaman uyurlar ne zaman uyanırlar belli değil. Amma çok dolaştık, başım döndü. Şehrin diğer ucuna geldik neredeyse. Mustafa'nın heyecanlanmasından yaklaştığımızı anladım. Sonunda bahçeli bir evin önünde durduk. Bana döndü: "İyi ki sen varsın, senin sayende kendimi anlatabileceğim." dedi. Arabada çıkarken, "İkimiz de kar çocuğuz ben de Ocak'ta doğmuşum, bekli de bu yüzden iyi anlaşıyoruz." dedi.

Mustafa beni arabada bıraktı kendisi eve doğru ilerledi, kapıyı çaldı az sonra yaşlı bir kadın kapıyı açtı; annesi olmalı. Sessiz bir sokak, dışarda kimsecikler yok; vakitte epeyce ilerledi. Sonunda kapı tekrar açıldı, bizim âşık göründü. Mustafa'nın yüzü biraz olsun gülüyordu, yanıma gelince anladım. Elinde bir küçük cam kutu, o da ne! Bir de kağıt parçası.

"Annem de amma meraklı kadın. Nereye gidiyormuşum, ne zaman gelecekmişim diye sordu da sordu. Biz boşuna mı gidiyoruz. Bilse nereye gittiğimi hayatta bırakmaz. Ama işin sonundu benden fazla sevineceği kesin." dedi. Çok uzun sürmedi yolculuğumuz az sonra durduk.

Mustafa, eline kutuyu aldı; arabadan çıktık. Ortalık iyice sessizleşmiş, ışıkların çoğu sönmüş; epeyce yürüdük. Araba nerdeyse görünmez oldu. Bahçeli bir evin

önünde durduk. Sadece köşedeki odada sarı, ölgün bir ışık görünüyordu. Mustafa'nın kalbi yerinden çıkacaktı sanki. Bahçe kapısını sessizce açtı, Allah'tan her yer zifiri karanlık. Sonunda ışığa yaklaştık. Mustafa kutuyu sessizce camın önüne bıraktı, aynı sessizlikle yanımızdan uzaklaştı. Ne olacak şimdi demeye kalmadan küçük bir kartopu pencereye vurdu bile. Kaygılı gözlerle biri, perdenin köşesini kaldırdı. Önce sokağa baktı, tam perdeyi kapatacağı sırada cam kutuyu fark etti. Sessizce pencere açıldı, ürkek ve narin bir el bizi içeri aldı.

Şaşkın gözler üstümüzde, öylece kalakaldık. Epey sonra titrek elleri kutunun kapağını kaldırdı. Önce beni tuttu, çıkardı; kokladı. O güzelliği gözlerinde yakaladım. İyi ki burdayım, dedim. Sonra kağıt parçasını aldı, açtı: "Sana olan sevdam kışta açan **KARDELEN** gibidir." Mustafa, diyen içli bir ses, ardından bir iç çekiş...

DOĞDUĞUM ŞEHİR

Sergül VURAL

Hey gidi günler hey!

Ne sırlar paylaştık seninle… Ne sevdâlar gördük… Ne insanlar gömdük, her iki cihâna… Nefesimizle kuruttuk karanfilleri ve o karanfillerin renklerini soldurduk seninle. Bazen de açtırdık rengârenk karanfilleri her yerde… Sonra da geçip karşılarına hayran hayran seyrettik…

Erciyes akşamlarıyla şenlendi yüreğimizde ki hüzün… Dağıldı sıkıntımız, kederimiz aklaştı… Aynalarda saçlarımız aklaştı… Kar beyazı gelinlik her mevsim gözlerimizde düğün… Biz o kerevetin yolcusu… İki dünya içinde kalan iki yolcu gibiyiz; sen ve ben. Ne ben sensiz yanarım, ne de sen bensiz… Bilirim… Sevdâlıyız ikimiz… Murâdımız bir… Hasretin adı geçse dilimizde bir zehir…

Ne günler yaşadık düşünsene… Bebeğimi kucakladın ilk doğduğunda. Ağladıkça emzirdin nefesinle. Uçurtma uçurdun rüzgârınla… Kızak oldun kaydın… Seherde uyanık tek düşüm sen oldun… Büyüttük, besledik bağrında bebekleri nasibimiz sen… Çehrende ki güzellik yüreğimde gülüyor mutluluğum sen… Ah doğduğum şehir. Seni senden istesem yalnız benim olur musun bu gece? Nice sevenin, nice sevdâlın varken zor bilirim… Yine de beklerim…

Şiirler yazarım sana her gece, şarkılar söylerim. Dokuz ayı devirdim, bak, birken üç olduk ve dört… İşte yine çoğaldı sevenlerin. Hem de kendi elimle, kendi evime rakipler geldi sevgine… Olsun; ben yine de beklerim…

Benim yârim var diye mi nazlanırsın yoksa? Sığmaz mı sanırsın şu yüreğe iki yâr? Nasıl da aldanırsın... Gönül bu daralır mı sevmeyle? Aslanlar sığmaz mı şu küçücük yüreğe?

Gözünün feri Erciyes, benim de ferim… Sensin bu hayat savaşında belki de tek neferim… Gesi bağlarından türküler yankılanır. Gerçekle hayâl sazlarda nağmeleşir. Bağrımı yakar o yanık sesler. Tıkanır kalır nefesler… İnler bütün gece yıldızlar… Ben de inlerim ay küser, yıldızlar kaçar, ben kaçamam…

Yokuşsuz yolların özleminde kaldıkça, uzanırım Tekir'e istemediğim kadar yokuş, vururum kendimi Mecnun'un yollarına. Kucaklarım Erciyes'i… Silkinirim belki de geceden sabaha… Lav olur, taşarım… Taşarım sana dolarım. Bilsen nasıl çağlayanda damlayım. Yaşadığım bağrında nasıl bir sevdayım. Yılların bıraktığı tortuda tek sırdaşım sen…

Hey gidi günler hey!

Ne sırlar paylaştık seninle… Ne sevdalar gördük… Ne insanlar gömdük, her iki cihana… Nefesimizle kuruttuk karanfilleri ve o karanfillerin renklerini soldurduk seninle. Bazen de açtırdık rengârenk karanfilleri her yerde… Sonra da geçip karşılarına hayran hayran seyrettik…

NİĞDE FATİH LİSESİNDE YAHYA KEMAL RÜZGÂRI

Niğde Fatih Lisesi 2008 Yılının Kültür Bakanlığı tarafından "Yahya Kemal Beyatlı" yılı ilan edilmesinden dolayı öğrencilerine yönelik bir dizi etkinlik düzenledi. Bu kapsamda 17 Ekim 2008 tarihinde, okulun salonunda "Yahya Kemal ve Türk Şiiri" konulu bir konferans verdirdi. Kültür ve Edebiyat kulübünün organize ettiği konferansı, Niğdeli şair ve yazar avukat İsmail Özmel verdi. İsmail Özmel öğrenci ve öğretmenlere Yahya Kemal'i ve onun Türk şiirine getirdiği yenilikleri şiirlerinde örnekler vererek anlattı..

Yahya Kemal'in Türk şiiri için büyük bir kazanım olduğunu vurgulayan İsmail Özmel; Türk Edebiyatında Yahya Kemal'in çok müstesna bir yere sahip olduğunu söyledi. Yahya Kemal "Kendi Gök Kubbemiz"i, bizim dilimiz, kültürümüz, mayamızla yoğurmuş, şiir iklimini Müslüman Türk coğrafyasından soluklamış bir şairdir. Özmel, Yahya Kemal'in İstanbul sevgisinde bahsederken, onun İstanbul'u ilk defa kutsal bir mekân olarak şiirleriyle yeniden inşa ettiğini söyleyerek ona "Aziz İstanbul" dediğini belirtti. İstanbul sevgisini, kendisinin ve başka şairlerin şiirleriyle örnekleyen Özmel; Mehmet Akif, Yunus Emre ve Namık Kemal'den mısralar okudu. Pek çok şair ve yazardan örnekler veren Özmel, okuduğu şiirlerle salonda bir Yahya Kemal rüzgârı estirdi. Baudlaire, Valery, Heredia gibi şairlerden bahseden İsmail Özmel, Mevlana gibi şiir üstatlarından şiirler okudu.

Vatan şairi Namık Kemal'den sonra Anadolu'yu estetik planda dilin imkânlarıyla işleyen Yahya Kemal, Kolektif bilinci dil ile inşa eden şairdir. Millî ruhu meydana getiren müşterek değerleri şiirlerinden örnekler vererek açıklayan Özmel, onun sadece "Süleymaniye'de Bayram Sabahı" şiiriyle bile bu haklı övgüye layık olduğunu söyledi.

İsmail Özmel, öğrencilere kendi kültür ve medeniyetimize ait eserleri iyi okuyup, iyi tahlil etmemiz gerektiğini söyledi. Konferans sonunda öğrencilerin sorularını cevaplayan Özmel başarı temennileriyle konferansı bitirdi.

Dünya CENGİZ AYTMATOV AKADEMİSİ tarafından Doç. Dr. Ali İhsan KOLCU'ya Akademi üyeliği ve beratı verildi

Dünya Cengiz Aytmatov Akademisi tarafından yazarlarımızdan Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim üyesi Doç.Dr. Ali İhsan KOLCU'ya, merkezi Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te bulunan Dünya Cengiz Aytmatov Akademisi tarafından "Akademi Üyeliği" ve "Berat"ı verildi. Dünyada sayılı bilim adamına verilen üyelik,16-17 Ekim 2008 tarihinde Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi ve Atatürk Kültür Merkezi tarafından düzenlenen, "Bir Bilgelik Durağı; Cengiz Aytmatov" konulu, yazarın, 80. Doğum yıldönümü bilgi şöleninde sunuldu. Doç.Dr. Ali İhsan KOLCU Kırgızistan'a giderek üyelik beratını, Kırgızistan İlimler Akademisi ve Dünya Cengiz AYTMATOV Akademisi Başkanı Prof. Dr. Abdıldacan Akmataliyev'den aldı. Akpınar Dergisi olarak yazarımızı kutlar, başarılarının devamını dileriz.

BUGÜN BAYRAM

Abdülkadir Güler.

Bugün
Bayram
Dostluk, kardeşlik, erdemlik günü
Yakın, derin ve uzak
Her yer gün aydınlığınca sıcak

Duman
Tütsün her ocak
Kardeşçe, dostça, merhaba
Bayramın kutlu olsun ey dost
Güvercin mavisi aydınlık
Defne yeşili huzur

Ve
Çocuklara
Salıncak
Her geline bir duvak
Bugün bayram,
Küçük, büyük herkese
Candan diyorum merhaba
Tüm kötülüklere inat
Çirkinlikler, kötülükler öte kalsın
Her şey
Günaydınlığınca sıcak..